Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 22 (1568) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 1 ЧЭРВЕНЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл.

ДНІ БЕЛАРУСІ Ў ПОЛЬШЧЫ

МУЗЫКА СТАЛА ПАЎСЮДНАЙ

Разам з інструментальна-вакальным калектывам „Чараўніцы" на Дні Беларусі ў Польшчы прыязджаў дырэктар Беларускай дзяржаўнай філармоніі Уладзімір Пятровіч Ратабыльскі. Пасля канцэрта мне ўдалося папрасіць яго на некалькі мінут размовы. І ён, і асабліва я, былі пад уражаннем цудоўнага канцэрта. Пакуль мы разглядаліся за спакайнейшым месцам, каб пагаварыць, я не стрымалася, каб не выказаць свайго захаплення.

Уладзімір Пятровіч Ратабыльскі — дырэктар Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Фота Я. Чэрнякевіч.

— Пры нашай філармоніі працуе некалькі такіх калектываў, як „Чараўніцы". Вы, напэўна, ведаеце „Песняроў", „Верасы", калектыў Віктара Вуячыча з ансамблем „Тоніка". Былі таксама нашымі „Харошкі", але не так даўно яны перайшлі пад ведамства Беларускай дзяржаўнай эстрады, — расказвае Уладзімір Пятровіч. — Наогул пры філармоніі працуе 18 эстрадных калектываў з народным беларускім рэпертуарам. Нядаўна створаны новы народны ансамбль „Свята". Калектыў гэты рыхтуе народныя вечарынкі з розных раёнаў Беларусі. Вечарынка ставіцца па фальклорных матэрыялах канкрэтнай мясцовасці і адпаведна таксама з гэтай мясцовасці апрацоўваюцца народныя касцюмы. Цяпер калектыў інтэнсіўна рыхтуецца да загранічнага турнэ. Калектыў „Свята" ставіць перад сабой задачу — захоўваць і распаўсюджваць беларускі фальклор.

— Як відаць, Беларуская дзяржаўная філармонія займаецца вельмі шырока папулярызацыяй не толькі класічнай музыкі, але і народнай?

— Класічную музыку мы папулярызуем таксама. Але для гэтага ёсць іншыя калектывы. Наогул у Беларускай дзяржаўнай філармоніі працуе каля 800 чалавек. Мы даем у год больш 14 тысяч канцэртаў. Праз паўтара года Белдзяржфілармонія будзе святкаваць 50-годдзе свайго існавання. Галоўная наша задача — як найшырэй прапагандаваць рускую і беларускую класічную і беларускую народную музыку.

Вось 16 красавіка закончыўся фестываль „Мінская вясна", — расказвае далей дырэктар Ратабыльскі. — Гэта традыцыйна тыдзень прэм'ер. Восенню — Усесаюзны фестываль „Беларуская музычная восень". Тады ў Беларусь прыязджае больш сотні розных калектываў, і канцэрты тады адбываюцца паўсюдна, нават у малых мясцовасцях і калгасных клубах.

— А вашы найбольшыя музычныя калектывы?

— Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр БССР (100 чалавек), Дзяржаўны народны аркестр імя І. І. Жыновіча, мінскі камерны аркестр, мінскі струнны квартэт, ансамбль старадаўняй музыкі „Кантабеле" (выконвае творы са знойдзенага ў архівах у Полацку так званага сярод музыкаведаў „Полацкага сшытка") і шмат іншых калектываў. Апрача гэтых вялікіх груп, пры філармоніі працуюць камерныя групы, якія ездзяць па краіне з канцэртамі-лекцыямі (5,5 тысяч канцэртаў у год).

— Надта ж багатую і разнастайную дзейнасць вядзе Беларуская дзяржаўная філармонія...

— Так, яшчэ гадоў 20 назад мы самі не ведалі, што гэта можна рабіць так шырока. А ў мінулым годзе, калі паехалі ў Маскву на свой беларускі канцэрт, выступалі 14 разоў у зале спартыўнага алімпійскага комплексу. Зала была разлічана на 15 тысяч чалавек, і ўсе месцы на ўсіх канцэртах былі занятыя. Усе мы тады пераканаліся, як падабаецца людзям наша беларуская музыка.

Рэгулярна штогод адбываюцца абласныя фестывалі пад назвай „Майстры мастацтва — працоўным". Штогод адбываюцца ў нас Дні культуры адной з савецкіх рэспублік — сёлета Дні Эстоніі. На кастрычнік плануецца так званы музычны дэсант у Славенію (Югаславія). Гэта будзе ўжо рэвізіт на выступленні славенцаў у Беларусі.

Такая шырокая, разнастайная і масавая работа дае глыбокае задавальненне і артыстам, і слухачам. Музыка на Беларусі ўжо даўно стала адной з галоўных духоўных патрэб і моладзі, і дарослых. Тут музыку любяць, паважаюць і разумеюць.

Яніна Чэрнякевіч

У рэпертуары „Верасоў" ёсць таксама нумары ў стылі рэтра.

Фота Я. Коктыша.

ДА X ЗЕЗДА ПАРП

ТРЫМАЦЬ УЛАДУ У СВАІХ РУКАХ

У „Тэзісах" на X з'езд партыі, які адбудзецца ў чэрвені, на самым пачатку сказана:

„Умацаванне рабочага і сялянскага ядра ўлады, пашыраючаяся грамадская падтрымка пастаноў і галоўных напрамкаў намаганняў сталі крыніцай павароту здольнасці партыі да выконвання ў грамадскасці структурнай, кіруючай ролі. Узрос аўтарытэт Сейма, які сапраўды выконвае зараз сваю канстытуцыйную функцыю. Рады нарадовыя лепш спраўляюцца з роллю гаспадара мясцовай тэрыторыі, абапіраючыся на новыя, павышаючыя іх ранг, праўныя рэгуліроўкі. Разгарнулася і замацавалася кааліцыйная сістэма ажыццяўлення ўлады. Працэс сацыялістычнага аднаўлення знаходзіць сваё адлюстраванне ў развіцці самакіруючыхся ды незалежных прафсаюзных арганізацый і працоўнага самакіравання. Найбольш шырокай платформай супрацоўніцтва ўсіх арганізаваных грамадскіх сіл і грамадзян, працуючых у карысць умацавання і развіцця Народнай Польшчы, стаў Патрыятычны рух нацыянальнага адраджэння..."

Гэтая цытата з „Тэзісаў" у абагульняючай форме перадае сутнасць здзейсненых перамен. Аб гэтым ішла таксама гутарка ў час пленарнага пасяджэння Ваяводскага камітэта партыі ў Беластоку, якое праходзіла 8 мая гэтага года. Члены пленума абмяркоўвалі праблему: „Заданні партыі ў прадстаўнічых і самакіруючыхся органах". Сакратар ВК ПАРП Мечыслаў Дарошка, выступаючы з дакладам, падкрэсліў, што ідэя самакіравання пранікла ў найглыбейшыя слаі нашага грамадства. Ажыццяўляецца яна ў час усеагульных тайных і непасрэдных дэмакратычных выбараў паслоў у Сейм і радных у рады гмінныя і ваяводскія, у сістэме дзейнасці і праваможнасці працаўнічых рад на прадпрыемствах, заводах, фабрыках ды розных родах устаноў, у сялянскім самакіраванні кожнай салэцкай вёскі, салэцкіх радах, а ў гарадах — радах пасялковых, а ва ўсіх спулдзельнях, незалежна ад іх прадукцыйна-вытворчага ці гандлёва-паслугаовага характару, дзейнічаюць рады надзорчыя як найважнейшыя ўстаноўчыя органы спулдзельні.

Такім чынам, толькі ў межах Беластоцкага ваяводства многія тысячы людзей, маючы давер сваіх калектываў, выказаных у выбарчым акце, удзельнічаюць

(Працяг на стар. 2)

(Працяг са стар. 1)

ТРЫМАЦЬ УЛАДУ Ў СВАІХ РУКАХ

у практычным выконванні ўлады. Улада — гэта яны!

Для прыкладу: самакіраванне працаўнічых калектываў ажыццяўляецца на Беласточчыне амаль на 130 прадпрыемствах, значыць, усюды там, дзе дазваляе на гэта сеймавая пастанова. У ажыццяўленні гэтага самакіравання ўдзельнічае амаль 2000 чалавек.

Членаў партыі ў гэтых радах знаходзіцца столькі, колькі іх заваюе давер у сваіх калектываў. У цяперашніх радах іх 560 (на амаль 2000 радных).

А правамоцтвы кожнай працаўнічай рады на прадпрыемстве вельмі шырокія, найбольш агульна кажучы, дырэкцыя прадпрыемства ці ўстановы або ўпраўленне нейкай спулдзельні не можа прыняць і ажыццяўляць ніякага рашэння, калі не адобрыць яго рада.

У сістэме прадстаўнічых органаў, якімі з'яўляюцца рады нарадовыя гмінныя і ваяводскія, занята зараз 2096 чалавек, у пасялковых гарадскіх радах дзейнічае 1674 чалавекі, найбольш з іх гэта вопытныя пенсіянеры, а членамі салэцкіх радаў з'яўляюцца 7152 сялян.

Лікі, вядома, адносяцца толькі да Беластоцкага ваяводства. Даказваюць яны, што ёсць каму ў нас трымаць уладу ў сваіх руках і кіраваць уласнымі справамі. Так што славутая „ўлада" — гэта не толькі „яны", але і „мы" ў штодзённай практыцы.

Да ўсяго гэтага неабходна дадаць вялікую кантрольную функцыю працоўных. Знайшла яна сваё ажыццяўленне ў стварэнні Рабоча-сялянскай інспекцыі, агульнавядомай „Ірхі". На Беласточчыне дзейнічае 790 кантралёраў „Ірхі". У мінулым годзе правялі яны 473 кантролі, у выніку чаго 142 асобы былі пакараны.

Вядома, што найбольш высакародную ідэю можна таксама давесці да абсурду. Так, на жаль, здараецца часам і ў сферы самакіравання. Апавядаў вось адзін з удзельнікаў адзначанага пленума, што на пасёлку, дзе ён жыве і ў радзе якога прымае вельмі актыўны ўдзел, адміністрацыя горада Беластока хацела б пабудаваць... выцверазілаўку, але жыхары гэтага пасёлка ніяк не могуць дачакацца парадачнага гандлёвага павільёна. Таксама закрылі там паштовае аддзяленне, бо інспектар працы сцвердзіў, што для пяці чалавек не хапае ў паштовым будынку месца на прыбіральню і цяпер усе паштовыя паслугі жыхарам пасёлка неабходна афармляць у цэнтры горада.

У адным падбельскім пасёлку прэзас мясцовага ГСу разам са сваімі сябрамі (чытай: сабутылачнікамі) з упраўлення давялі гэтую гандлёвую ўстанову да такога стану, што ўсур'ёз зацікавілася імі раённая пракуратура. Гмінны камітэт партыі адабраў прэзасу партыйную рэкамендацыю на кіруючую пасаду і накіраваў у раду надзорчую спулдзельні прапанову, каб зняць прэзаса і яго сяброў з пасадаў. А рада надзорчая аднадумна пастанавіла, каб не выганяць прэзаса, што ён ім поўнасцю адпавядае і мае іх давер. Давялося праводзіць доўгую размову, каб грамадскае дабро ўзяло верх.

Гэта называецца грамадскай паталогіяй улады. І каб яе выкараніць як мага глыбей, праводзіцца зараз усенародная абмяркоўка **„Тэзісаў Цэнтральнага Камітэта ПАРП на X з'езд партыі"**. Пленум Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку якраз добра ўліўся ў гэтую даз'ездаўскую агульнанародную плынь, якая вядзе нашу краіну да сапраўднай дэмакратыі, каб грамадзяне з поўнай свядомасцю трымалі ўладу ў сваіх руках.

Віктар Рудчык

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

У БЮРО ЦК КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Бюро ЦК КПБ на чарговым пасяджэнні заслухала справаздачу Гродзенскага абкома партыі аб рабоце па мабілізацыі працоўных калектываў прадпрыемстваў машынабудавання на павышэнне тэхнічнага ўзроўню і якасці прадукцыі. Адзначана, што абком партыі, партыйныя камітэты і арганізацыі вобласці не вядуць мэтанакіраванай работы па павышэнню якасці прадукцыі машынабудавання, не арыентуюцца на лепшыя айчынныя і зарубежныя ўзоры ў гэтай галіне. На многіх прадпрыемствах значнай з'яўляецца ўдзельная вага фізічна і маральна ўстарэлага абсталявання, адсутнічаюць станкі з праграмным кіраваннем, марудна зніжаецца ручная праца. Партыйныя камітэты і арганізацыі не прад'яўляюць належнай патрабавальнасці да кадраў за выпуск прадукцыі высокай якасці.

Бюро ЦК абавязала абком КПБ забяспечыць распрацоўку і ажыццяўленне эфектыўнай сістэмы мер па павышэнню тэхнічнага ўзроўню і якасці машын і абсталявання перш за ўсё за кошт удасканалення тэхналогіі, паскарэння перааснашчэння прадпрыемстваў. Рэкамендавана шырока разгарнуць у працоўных калектывах рух за бездэфектны выраб прадукцыі.

У САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

Савет Міністраў Беларускай ССР і Белсаўпроф разгледзелі вынікі рэспубліканскага сацыялістычнага спаборніцтва за дасягненне высокіх паказчыкаў у выкарыстанні вагонаў у 1 квартале 1986 года. Пераможцамі прызнаны гарады Мінск, Ваўкавыск, Міёрскі і Слуцкі раёны.

Адзначана таксама актыўная работа аб'яднанняў, прадпрыемстваў і арганізацый, савецкіх, прафсаюзных органаў і органаў народнага кантролю Віцебскай і Мінскай абласцей, гарадоў Баранавічы, Барысаў, Віцебск, Магілёў, Пінск і Рэчыца, Гарадоцкага, Докшыцкага, Ельскага і Камянецкага раёнаў па эфектыўнаму выкарыстанню вагонаў.

Звернута ўвага савецкіх прафсаюзных і гаспадарчых органаў гарадоў Калінкавічы, Ліда, Калінкавіцкага, Крычаўскага, Пухавіцкага і Слонімскага раёнаў на нізкі ўзровень арганізацыі пагрузачна-разгрузачных работ і дапускаемыя звышнарматыўныя прастоі вагонаў пад грузавымі аперацыямі.

З'ЕЗД БЕЛАРУСКІХ ЛІТАРАТАРАЎ

Адбыўся IX з'езд беларускіх літаратараў. З'езд адкрыў уступным словам Васіль Быкаў. З дакладам „Беларуская савецкая літаратура, яе дасягненні і задачы ў святле рашэнняў XXVII з'езда КПСС" выступіў старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Максім Танк.

На з'ездзе выступіў першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі М. М. Слюнькоў. У з'ездзе прымалі ўдзел дэлегацыі Саюза пісьменнікаў СССР, пісьменніцкіх арганізацый Расійскай федэрацыі, Украіны, Узбекістана, Казахстана, Грузіі, Азербайджана, Літвы, Малдавіі, Латвіі, Кіргізіі, Арменіі, Туркменіі, Чувашскай АССР, кіраўнікі творчых саюзаў рэспублікі, прадстаўнікі грамадскасці, дзеячы навукі і культуры.

Старшынёй праўлення зноў выбраны Максім Танк, першым сакратаром — Ніл Гілевіч.

БЕРАГЧЫ СПАДЧЫНУ ГІСТОРЫІ

На сродкі Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры за апошнія тры гады пабудавана, рэканструявана і адрамантавана больш дзвюх сотнень помнікаў баявой славы. Адкрыт манумент У. І. Леніну ў Маларыце, абеліск „Мінск — горад-герой".

Гэтыя і іншыя факты прыводзіліся на VI пленуме рэспубліканскага савета Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, які адбыўся 29 красавіка ў Мінску. Вызначаны канкрэтныя задачы арганізацыі па выкананню рашэнняў XXVII з'езда КПСС і XXX з'езда КПБ.

Прыводзіліся прыклады таго, як страчваліся ўзоры каштоўнай гістарычнай забудовы ў многіх гарадах. Крытыкавалася таксама работа Гомельскай абласной арганізацыі, дзе не толькі не вядзецца, але нават не плануецца на бліжэйшы час рэстаўрацыя ніводнага помніка архітэктуры.

Удзельнікі пленума намецілі меры па ліквідацыі адзначаных недахопаў, распрацавалі план мерапрыемстваў на перспектыву.

СПОРТ

■ Перамогай савецкіх гімнастак завяршыўся матч ва Уорчэстэры (ЗША) паміж камандамі ЗША і СССР — 196,8:194,7. У асабістым заліку першынство падзялілі Святлана Лебядзінская з Гродна з Экай Зетурыдзе з Тбілісі. Яны набралі па 39,35 бала.

Не менш упэўнены быў поспех і савецкай мужчынскай зборнай — 294,6:291,75. Тут таксама ў асабістым заліку наперадзе былі савецкія спартсмены. Набраўшы 59 балаў, мінчанін Юрый Балабонаў і Валянцін Магільны з Ленінск-Кузнецкага падзялілі першае — другое месцы.

■ Сярэбраны прызёр Алімпіяды—80 мінчанін Васіль Якуша паспяхова выступіў на завершаным у Крылацкім чэмпіянаце СССР. Ён заваяваў „золата", паказаўшы добры вынік — 7.50,48.

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

„ЛІШНІЯ"

Нядаўна жыхары парыжскага прыгарада Бланьяк са здзіўленнем убачылі, што побач з іх дамамі вырасла незвычайнае збудаванне: баракі з кратамі на вокнах, акружаныя плотам. Гэта быў адзін з адзінаццаці лагераў, якія французскі ўрад пабудаваў для „імігрантаў", высылаемых за мяжу. У 1985 годзе ўлады прынялі рашэнне аб тым, што 20 тысяч замежных рабочых павінны пакінуць Францыю. Дастаткова каму-небудзь з іх стаць беспрацоўным у момант прадоўжання тэрміну дзеяння пасведчання асобы, каб адразу аказацца ў Бланьяку або ў іншым лагеры.

Францыя не адзіная краіна, дзе праводзіцца такая палітыка ў адносінах да імігрантаў. Цяпер амаль ва ўсіх заходнееўрапейскіх краінах уведзена забарона на ўезд замежных рабочых, у той жа час распрацаваны праграмы рэпатрыяцыі імігрантаў, якіх нярэдка падвяргаюць гвалтоўнай высылцы.

Урады краін Заходняй Еўропы імкнуцца пазбавіцца ад тых людзей, якіх яшчэ ў 50-60 гады яны заманьвалі ўсялякімі абяцаннямі, вербавалі на работу, дакляруючы розныя даброты. Тады з-за хуткага ўздыму прамысловасці гэтых краін і недахопу рабочых рук патрэбнасць у таннай рабочай сіле была вельмі вялікая.

Яны занялі месцы ля канвеераў, на будоўлях, у шахтах, прыбіралі вуліцы, адным словам, рабілі самую чорную работу, ад якой адмаўляліся еўрапейцы. З часам праца імігрантаў пачала выкарыстоўвацца амаль ва ўсіх ключавых галінах прамысловасці — здабываючай, апрацоўчай, машынабудаванні.

З сярэдзіны 70-х гадоў у сувязі з эканамічнымі крызісамі, якія ахапілі Заходнюю Еўропу, і абвастрэннем праблемы занятасці становішча імігрантаў рэзка пагоршылася. Іх сталі лічыць „лішнімі". Урады ў заканадаўчым парадку пачалі прымаць меры да іх высылкі за межы заходнееўрапейскіх краін.

Нярэдка мясцовае насельніцтва лічыць імігрантаў людзьмі „другога гатунку", „непаўнацэннай расай". Як паведамляе друк, яны часта становяцца аб'ектам нападзенняў. Так, на вуліцах лонданскага Іст-энда маладыя англічане забаўляюцца тым, што збіваюць пакістанцаў. У мінулым годзе ў Англіі паліцыі ледзь удалося выратаваць дзевяць членаў бенгальскай сям'і, уключаючы немаўля, якія аказаліся запёртымі ў сваім доме, дзверы якога расісты аблілі бензінам і падпалілі. Малойчык са швейцарскага гарадка Фрысбурга ў разгар святочнага гуляння ўварваўся ў кафэ і з крыкам: „Я — расіст, я вас усіх пераб'ю!" — учыніў страляніну з ружжа па людзях з цёмным колерам скуры.

Спіс такіх злачынстваў мог бы быць бясконцым. Прычым гэтыя злачынствы робяцца адкрыта.

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 324

* * *

Столькі спакою
ўнутры вербалозаў
што хочацца гойкнуць
у абдымках цішы
ўціснуцца ў душы
наднараўскіх гоняў
аставіць дрыжэнні
ў рачных вірах

крануць маё сэрца
так лёгка малітвай
коцікаў белых
пахучых вяснянак

і таюць снягі
ў дарожных загібах
вядуць сцяжыны
ў родныя імшары

М. Базылюк

* * *

Пасля вялікага падарожжа
З маланкай буры
Супакой прыходзіць.
Знясіленая звярына
Да крыніц вяртаецца,
Аслабленая птушка
Да гнязда спяшаецца...

Пакланіся і ты
Сваёй крыніцы,
Калысцы, быццам арцы...

І Слову,
Якое дало табе імя
І ГОНАР ЧАЛАВЕКАМ
ЗВАЦЦА!.

Ю. Баена

* * *

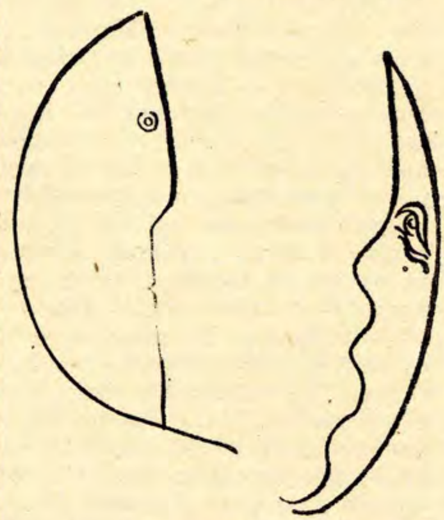
дзень мой не мінуў
у прошлым і будучым
ветру жыцця
каляровы спеў грае
ў маіх валасах і будзіць
са сну дрэннага...
за акном шчасця сад плача
там расце маё дрэва
пазнання і мудрасці
збянтэжанае
ўваччу круціцца танец пчол
а ногі бягуць у цёплы
прастор неба
ляжу ў аксамітных
пялёстках ружы
маё сэрца б'е

Я. Шостак

* * *

І хто ж гэтак нізка павесіў
Месяц над стрэхаю хаты?..
Шэпчуцца лісці таполі:
— За комін чапіў ён, рагаты!
А ў хаце дзяўчыне не спіцца —
У садок адчыніла акно.
Усё сэрца чагосьці баіцца,
Кагосьці чакае яно.
Ей шэпчуць старыя таполі:
— Чаму не кладзешся ты спаць?
Бач, месяц за комін схаваўся,
Мо ў хованкі хоча гуляць?

А. Анішэўская

Малюнак М. Давідзюка

Я. Чыквін

* * *

Цёплыя фарбы жыцця:
Дзяўчаты пояць жывою вадой
Аргамакаў пры ганку. Шчокі гараць.
Хлопцы прыехалі. Хіба ў госці!
Сад поўны пчол. Адкрылі вакно.
Пад гукі гітары спявае хтосьці,
Срэбныя сцеле цянёты,
Свет спакушае.
Мяккасць ліп.
Скрылікі сонца ў летняй шкатулцы.
Душы напоўнены песняй малітв.
Радасць дзявочая сочнаю хваляй.

Выйшлі — і вывелі коней на вуліцу.
Грукат здзіўлення, даўкі жаль...

Маці з горада нясе памідоры
Ды кідае іх парасятам голым.

* * *

Капаціць ціхамірна. Ападае імгла.
Гэта ўсё на пагоду сонцапраменную.
Толькі болю імгла з душы маёй не злягла
І душыць яе плітою мёртвакаменнаю.

Паўзе ў капілярах. Як іголкі праз мох.
З жару крыві расцвітаюць калючыя ружы.
У квецці гэтым ў грудзях лётае-кружыць
Спалоханы дрозд
З крыкам,
Чутным з высот галавы да паніжаных ног.

ШАХМАТЫ

Які разгром!
Якое страшнае пабоішча!
Мёртвымі фігурамі засланы далягляд,
Пабіты пешкі ўсе і самадура дом
Ужо ў агні.

Па крывавай плошчы
Белы ферзь на рысаку-кані
Вядзе ў палон
Старога караля.

Віваты. Бубны б'юць. Звіняць літаўры.
О перамогі бляск! О вокамгненне славы!

Ды светлай воляю нябёс
(а мо панурай?)
На дошцы шахматнай зноў сфармаваны
Тут і там урад,
І зноў у бой пасланы пешачны народ,
А тыя самыя ўраднікі-фігуры
Стратэгіяй хітрацць,
Хадамі то туды-сюды-назад,
То ракіроўкаю-рэформай,
То атакаю „глыбокі ход",
Каб, даўшы непрыяцелю тактычны мат,
У ліўрэях выйсці на парад!

А ўсё-такі баляць шахматныя раны,
Таму што ў гэтых гульнях
І мой лёс прайграны.

* * *

О, стойкія дзеці пушчы,
З непрыкметнай птушкай
У руках зялёных,
Ратуйце вашы душы.

Чуеце:
Грукат тапара,
Брынчыць піла,
Вішчыць піла.

Вянуць вязы —
Яцвягі.

Яліны-сёстры
У пошуме млосным.

Валяцца хвоі —
Зялёныя вoi.

Дубы і асіны
Рагамі ласінымі.

Бярозы ў неўрозе
Бягуць пры дарозе.

Хліпаюць ліпы ліпнёвыя —
Лета падлеткі.

З агністых палян
У шчырае поле
Таропка топаюць
Таполі.

Ва ўсю шырыню дня
Ценю бегатня.

Гэта пад корань так
Карчуюць маладняк.

За ногі алешнікаў
Жалезнымі клешнямі.

Галёкае голле
Хімічна аголенае.

Драўляным горлам
Дрэва стогне
Гібее лясное сутонне.

Навеянае вершамі Надзі Артымовіч

Каб пісаць аб паэзіі, трэба многа ведаць, а каб пісаць аб паэзіі крытычна — трэба ведаць яшчэ больш. Каб чытаць вершы як вершы, а не — на той прыклад — як тэлефонную кніжку, трэба быць самому крыху паэтам і мець у сабе закадаваную поўную свядомасць мінулага. Як выглядае сапраўдны свет, па праўдзе ведаюць толькі паэты. Больш. Яны ведаюць, які ён будзе праз некалькі год і праз дзесяткі гадоў і праз сотні гадоў. Мы, значыць — не паэты, не ведаем, што будзе заўтра і таму толькі чытаем вершы — не складаем іх. Такая больш-менш розніца між сапраўдным паэтам і чытачом яго творчасці.

У кожнай творчасці ёсць гуманнасць, бо творчасць характэрна ў прыродзе толькі чалавеку, бо такога чалавецтва, якое праяўляецца ў творчасці паэтаў не мае ніхто на свеце. Філосафы тлумачаць свет пры дапамозе логікі, паэты ствараюць логіку свету, як прырода, як сама неразгаданая натура. А самі яны натуру маюць вельмі далікатную. Адным словам, фальшам можна іх зняважыць, пакрыўдзіць, так што могуць замкнуцца на гады. Ці бачыў хтосьці „цвёрдага" паэта, упэўненага ў 100 працэнтах у сваёй творчасці? Паэт не будзе голасна абураццa на тваю крытыку яго паэзіі, бо ён ведае, што яго паэзія абароніцца сама, калі яна вартасная: адвакатаў не патрабуе.

А ці „цвёрды" чалавек можа быць паэтам? Чаму ж не?! Бывае! Але мякчэе з часам, як усё больш і больш становіцца паэтам. Наогул „цвёрды" чалавек паэзіі не стварае, але гэта не значыць, што ён яе не чытае.

А па чым пазнаць, што адны вершы з'яўляюцца паэзіяй, а другія — рытмізавана-рыфмізаванай складанкай слоў? Пытанне вельмі цяжкое і адначасова лёгкае. Напэўна паэзія гэта тое, пасля прачытання якога, чалавеча, робішся лепшым, лягчэйшым, хочацца табе жыць, ствараць, кахаць, плакаць... Але ці гэта напэўна так? Так і не так. А найгорш спазнаць паэзію, якую зусім не разумееш, але ў якой ёсць цэлая будучыня чалавечага роду. Не мінуўшчына — а будучыня...

Гэта магу сказаць пра спатканне з Надзяй Артымовіч і яе вершамі ў гданьскім клубе 22 сакавіка 1986 года.

М. Махнацкі

Афарызмы

Голас тады адбіваецца рэхам, калі трапляе на перашкоду.

*

Хто ўмее толькі гаварыць, той рэдка калі ўмее слухаць.

*

Па хадзе пазнаюць фізічную здольнасць чалавека, па голасе — ягоны ўнутраны стан.

*

Такім бачыш свет, якія твае веды.

*

Чалавек бачыць свет вачыма і розумам.

*

Часам прыгажэйшымі ад песні ці музыкі бываюць успаміны, якія нас з імі спалучаюць.

*

Мудрасць — гэта капітал, які працэнтуе з ведаў.

*

Адукаваны — мудры чужой мудрасцю, мудрэц — мудры сваёй.

Р. Бутайла

ТРЭБА ТОЛЬКІ ПРАЦАВАЦЬ З СЭРЦАМ..

26 красавіка 1986 г. у Бельскім доме культуры адбыўся раённы агляд „Беларуская песня-86“ (для бельскага раёна) для школьнікаў.

У аглядзе ўдзел прыняло 7 салістаў, 5 дуэтаў, 1 трыо, 3 квартэты і 3 вакальныя калектывы. На сцэне БДК, спецыяльна падрыхтаванай для гэтай урачыстасці, выступіла 62 асобы са школ з Аўгустова, Дубяжына, Райска, Пасынак, Храбалоў, Рыбалаў, Вулькі Нурэцкай і пачатковай школы № 3 у Бельску Падляшскім.

Вялікая колькасць выканаўцаў і лічба школ, якія прынялі ўдзел у конкурсе, сведчаць аб тым, што беларуская культура не гіне, людзі імкнуцца распаўсюджваць яе.

Галоўнымі арганізатарамі агляду „Беларуская песня-86“ былі: Бельскі аддзел БГКТ, інспектар асветы і выхавання ў Бельску Падляшскім і Бельскі дом культуры. Дзякуючы разумнаму супрацоўніцтву трох устаноў, атрымаліся цудоўныя эфекты. Усё адбывалася згодна з апрацаваным планам.

Вялікая заслуга ў гэтым грамадскіх дзеячоў праўлення Бельскага аддзела БГКТ і працаўнікоў БДК.

Узнагароды прызналі абодва інспектары асветы і выхавання — у горадзе і гміне Бельск Падляшскі. Трэба адзначыць, што ў нашым раёне ніколі не было праблем у супрацоўніцтве з асветнымі ўладамі. Усюды і заўсёды праяўляюць яны прыхільнасць і заангажаванне.

Узнагароды былі дастасаваны да ўзросту выканаўцаў і прыдатны ў школе. Добрая ўзнагарода мае вялікі ўплыў на далейшую дзейнасць вучня і настаўніка ў радах БГКТ. Узнагарода ў форме запыленай кніжкі ці пласцінкі многіх удзельнікаў абражае, а ГП БГКТ кампрамітуе само сябе.

На фінальны агляд паедзе: 5 салістаў, 4 дуэты, 1 трыо, 2 квартэты і 2 вакальныя калектывы.

У катэгорыі салістаў першае месца камісія прызнала Томку Лукашуку і Асі Лукашук з пачатковай школы № 3 у Бельску Падляшскім, другое месца — Артуру Паўліку са школы ў Райску і Марыёлі Хмур са школы ў Дубяжыне, трэцяе месца — Эве Забродкай са школы ў Аўгустове.

У катэгорыі дуэтаў першае месца прызнана дуэту з пачатковай школы № 3 у Бельску Падляшскім — Асі Лукашук і Ані Кудзюк, другое месца — дуэту са школы ў Храбалах — Крысі і Ёлі Семянюк, аднназначнае другое месца заняў дуэт са школы ў Дубяжыне — Яўген Шэратуха і Славамір Ваўрэнюк, трэцяе месца заняў дуэт са школы ў Пасынках Аня і Ёля Касакоўскія.

У катэгорыі трыо першае месца прызнана вучням з пачатковай школы ў Вульцы Нурэцкай.

Першае месца ў катэгорыі квартэтаў прызнана вучням са школы ў Аўгустове, а другое — вучням са школы ў Райску.

Калектыў „Нашыя дзеці“ са школы № 3 заняў першае месца, другое месца заняў вакальна-інструментальны калектыў таксама з бельскай тройкі.

Узровень выканаўцаў быў розны. Балючай справай з'яўляецца недахоп прафесіяналаў для падрыхтоўкі вучняў да такіх мерапрыемстваў. Куды падзеліся настаўнікі, якія ўмеюць іграць і спяваць? Я, як абсальвент Педагагічнага ліцэя, ведаю, што кожнага вучылі спяваць і іграць на нейкім інструменце. Гэтыя людзі маглі б заняцца карыснай справай для свайго народа. Аднак многія настаўнікі і дырэктары школ праяўляюць абыякавыя адносіны да спраў свае нацыянальнасці, бо гэта іх не цікавіць. Сумная гэта справа.

Ёсць вельмі многа вучняў, бацькоў, настаўнікаў, якія ўкладаюць душу ў справы, блізкія беларускаму народу, аднак не хапае ім прафесійнай дапамогі.

Вучні пачатковых школ спяваюць песні для дарослых, пес-

(Працяг на стар. 6)

КУЛЬТУРНАЯ СУСТРЭЧА

8 мая бягучага года ў Нараўку прыбылі ўдзельнікі студэнцкага рэйда „Развітанне“. Яны сустрэліся з беларускім аматарскім калектывам з Нараўкі. Супольны вечар прайшоў у прыемнай атмасферы. Студэнты пазнаёміліся з песнямі ў выкананні жаночага хору, а потым самі спявалі ў суправаджэнні гітары Мірослава Пякарскага — студэнта Беластоцкай палітэхнікі, які паходзіць са Старога Ляўкова. Аб заданнях студэнцкага рэйда расказаў студэнт Валянцін Сельвясюк (родам з Махнатага з-пад Гайнаўкі). У часе спаткання пераважалі беларускія песні. Студэнты абяцалі яшчэ раз наведаць Нараўку.

М. Варанецкі

Пасеянае бацькамі ў сэрцы дзіцячым закаласілася шчодраю нівай... Спяваюць Анна і Ірэна Гадоньчук з Гданьска. Фота С. Грынявіцкага.

ГАДЗІНКА Ў НАРВЕ

Была службовая справа для афармлення ў гміннай управе ў Нарве. Паехаў я.

Вось і Нарва. Я пастукаў у дзверы сакратара гміннай управы і ў адказ пачуў жаночы голас. За пісьмовым сталом, у цесным пакойчыку сядзела маладая, русая, прывабная жанчына, ды ветліва ўсміхалася мне. Зусім не так, як прывык я бачыць „урадавую“ асобу.

— Калі ласка, заходзьце, — заахвочвала яна. Я працягнуў ёй свой журналісцкі білет.

— Дзякую, не трэба, я вас ведаю, вы ж з „Нівы“, памятаю яшчэ, як вы бывалі ў нашым ліцэі...

І я адразу пачуў, што між намі праклалася нейкая ніябачная кладка, якая спалучае два берагі адной ракі.

Магістр Марыя Аверчук параўнальна нядаўна стала сакратаром гміннай управы ў Нарве, але добра ведае справы.

Нашу гутарку перапыняе рэзкі званок тэлефона. Тут ён усё яшчэ, заўважаю, на „корбачку“. Сучасная тэлефонная тэхніка пакуль што да Нарвы не дакацілася. Нават з Беластока ці ў Беласток, каб пазваніць, трэба заказваць адпаведны нумар у міжгародняй цэнтралі, як паўстагоддзя таму назад.

Звоняць з гміннага асяродка здароўя. Размова, адчуваю, не належыць да прыемных.

Хтосьці з другога канца тэлефоннага провада цікавіцца справамі грамадскай апекі ў гміне. Сакратар у сваю чаргу кляйміць гультайства і фармальную бяздушнасць працаўнікоў, падпарадкаваных гміннаму асяродку здароўя, за іх абыякавы падыход да абавязкаў у час штодзённай апекі над адзінокімі і хворымі людзьмі, за тое, што не змаглі яны поўнасцю выкарыстаць грашовых фондаў, прадбачаных у гмінным бюджэце на грамадскую апеку. Аказваецца, што ў 1985 годзе Нараўская гміна мела звыш 2 мільёнаў 500 тысяч злотых на дапамогу людзям, якія не маюць дастатковых уласных крыніц утрымання. Выкарысталі няцэлых 2 мільёны злотых.

— Каму вы прызначаеце гэтыя грошы? — звярнуўся я да сакратара, калі яна закончыла гэтую, не вельмі ж прыемную, размову. — Ці ёсць яшчэ ў нас людзі настолькі бедныя, што неабходна ім дзяржаўная дапамога? То ж кожны, хто працуе — ці на ўласнай гаспадарцы, ці на нейкім прадпрыемстве, ці на дзяржаўнай пасадзе — мае гарантаванае пенсійнае або рэнтавае забеспячэнне на выпадак старасці і хваробы!

Пані Марыя цярпліва мяне слухала, а ўсмешка на яе вуснах здалася мне цяпер усмешкай літасці. Жыцця, маўляў, не ведаеш, чалавеча! Яна, аднак, спакойна мне адказала:

— У нашай гміне пражывае 40 чалавек, якім неабходна наша дапамога. Але болей у гэтай справе кампетэнтная ў нас **Галінка Монах,** наша працаўніца, якая якраз і займаецца грамадскай апекай. Зараз я паклічу яе.

Праз хвілінку ў кабінеце Марыі Аверчук паявілася зусім яшчэ маладзенькая дзяўчына з нясмелым позіркам і ўсхваляваным тварам. То ж ніколі невядома, чаго захоча ад чалавека нейкі там журналіст!

Галіне Монах прыпала ва ўправе Нараўскай гміны неблагая роля. У самым пачатку сталага жыцця давялося ёй сутыкнуцца з найбольш ганебнымі адносінамі чалавека да чалавека. Ды найчасцей гэтых людзей злучаюць блізкія, кроўныя сувязі, але раздзяляюць зусім абыякавыя пачуцці.

Вось адзін з прыкладаў, пра які расказвала мне Галінка Монах. Жыве ў адной вёсцы, недалёка ад Нарвы, адзін селянін. Я ведаю гэтую вёску, што расселася каля шашы з Нарвы ў Гайнаўку, і запісаў прозвішча ды імя гэтага, цяпер ужо 82-гадовага чалавека. Не назаву аднак ані вёскі, ані селяніна, хаця крычаць хочацца ад гневу. Скажам, што завуць яго Дзяменцій. Жыццё сваё, як кожны руплівы селянін, правёў ён вельмі працавіта. Выгадаваў і ўладкаваў у свеце чацвёра дзяцей. Калі сіл не стала хадзіць за плугам і цягнуць касу, дзядуля Дзяменцій аддаў зямлю дзяржаве ў замен за пажыццёвую пенсію. Прызналі яму 8600 зл. гэтай пенсіі, і дзя-

Хроніка

7.05 — Вялікая група дзеячоў БГКТ з Беласточчыны пабывала на экскурсіі ў Варшаве. Удзельнікі экскурсіі наведалі ў Доме польска-савецкай дружбы выстаўку „Эканоміка-навука-тэхніка БССР“ і ў Доме савецкай навукі і культуры — выстаўку жывапісу Міхася Савіцкага.

11.05. — Фэст з нагоды Дня Перамогі ў Мілейчыцах. З канцэртам выступілі беларускія калектывы з Дашоў і Рыбалаў.

ЗНАЎЦА НАШАЙ ДАЎНІНЫ

Прыйшла сумная вестка: памёр у Мінску Сцяпан Александровіч. Успомнілася мне тая першая яго кніжка, з якою я пазнаёміўся і якая пакінула ўва мне незабыўнае ўражанне, — „Пуцявіны роднага слова“. І хоць даўно гэта было, гадоў пятнаццаць таму назад, яе старонкі ўсё стаяць мне ўваччу. Скромную на выгляд, трохі накшталт нейкага падручніка выдадзеную, чытаеш яе, як кажуць, забыўшыся на хлеб і сон. З перспектывы часу яна цяпер не здаецца надзвычайнай, от, як кожны добра напісаны нарыс і нічога болей. Але не тады, не ў той канец шасцідзесятых ды пачатак сямідзесятых гадоў у нас: мы яшчэ проста не ведалі айчыннай гісторыі, нам беларускае мінулае канчалася на Янку Купале і Якубе Коласе, наша ўяўленне не выходзіла за вучнёўскія гарызонты, за тое, што можна было пачуць на ўроку беларускай мовы.

У „Пуцявінах роднага слова“ адкрывалася вялікая даўнасць і драматызм вырастання беларускага, прываленага глыбамі непрыхільных нам стагоддзяў. Беларусь разгіналася са сваёй скурчанасці марудна і ў невыносным болі, бітая чым папала і дзе папала. Александровіч адкапаў у архівах і апісаў нам здарэнні і падзеі, не ведаючы якіх цяжка было сяк-так зразумець з'яўленне беларускага пісьменства Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча і метэор „Мужыцкай праўды“, крыніцу таленту Францішка Багушэвіча і фармаванне групы „Гоман“, якая дала пачатак арганізаванаму беларускаму нацыянальнаму руху і самой ідэі сучаснай Беларусі. Слаўная „Наша ніва“ нарадзілася ж не з выпадковай любові, у яе былі культурныя бацькі, дзяды і прадзеды — цэлы беларускі род з гістарычнай генеалогіяй. На геніяльнасць Купалы ці Багдановіча працавалі пакаленні невядомых нам дагэтуль беларускіх дзеячоў культуры і палітыкі, памяць пра якіх ва ўмовах царскай нявол́і не магла быць папулярнай, і таму трэба было будаваць яе аднова, з крупінак уцалеўшага пад пяском часу і напластаванняў мінулых эпох.

Потым былі і іншыя яго кніжкі. Я і сёння чытаю ды перачытваю том „Тут зямля такая...“, які з'явіўся ў свет неяк неўзабаве пасля згаданых „Пуцявінаў роднага слова“. У кожнай культуры ёсць святыя ваколіцы, і вось Сцяпан Александровіч таленавіта рэканструюе такія ваколіцы беларускай культуры — Полацк, сынам якога быў Францішак Скарына, Крошын Паўлюка Багрыма, Міцкевічаву Навагрудчыну, якую красамоўна называюць айчынай беларускай паэзіі; Каліноўскага родныя куткі Гродзеншчыны ці Свіраны Францішка Багушэвіча і г.д. і г.д. Некаторыя з іх маюць характар дакументальных аповесцей або белетрыстычных рэканструкцый, як, напрыклад, „На Даўгінаўскім гасцінцы“, цікавейшая белетрызаваная (паводле дакументаў) аповесць пра Змітрака Бядулю. У ёй — клімат тае эпохі, яе пахучасць.

Спадчына Сцяпана Александровіча — гэта не толькі тыя дзве важныя для нашай свядомасці кніжкі. Ён быў вядомым вучоным, прафесарам. Пакінуў ён нас на шэсцьдзесят пятым годзе свайго жыцця.

Сакрат Яновіч

*

— Перад выездам у аўторак я развіталася з сястрою. Правяла яна мяне на вакзал. Дагаварыліся мы, што стрэнемся ў чацвер, калі я вярнуся з Венгрыі. А калі я прыехала, не было ўжо з кім сустрэцца. Яе ўжо пахавалі. Памерла на затор лёгкіх. Пакінула пяцігадовую дачушку...

Яшчэ цяпер не магу ад гэтага вызваліцца. Не магу, плачу, калі ўспомню, што тады, калі я балявала, яна ўмірала. Калі развіталіся — была здаровая, а калі я даязджала да Будапешта, ужо не жыла. Ты бачыла яе здымкі ў мяне ў альбоме. Каляровыя, з кветкамі.

Веся была маёй дваюраднай сястрой. Не было ў нас родных сясцёр, і заўсёды перад людзьмі мы называлі сябе сёстрамі. І тым цяжэй мне, што памерла яна ў бальнічнай прыёмнай, на насілках. Не было нават каму нахіліцца і паслухаць, што шаптала апошнім дыханнем. Гэта віна лекараў „хуткай дапамогі“. Сказалі, што гэта запаленне нерваў, „кожонкі“, а яна — істэрычка і выдурняецца...

А ёй было так добра ў апошні час. Час ад часу мірылася з мужам — „пералётнай птушкай“ які вельмі рэдка заглядаў дахаты. Цяпер кінуў быў сваю апошнюю каханку і ўжо тыдзень жыў з імі — Весяй і Анечкай. Не вельмі хацелася мужу званіць па лекара, але калі ўгледзеў, што жонка віецца з болю, пайшоў выклікаць „пагатове“. Вельмі доўга чакалі, пакуль тыя прыехалі. Дзве гадзіны вазілі яе хворую па Беластоку, пакуль палажылі ў бальніцу. Што можа быць незвычайнага прыгожай маладой жанчыне? Захварэла? Нашто столькі крыку? І Веся памерла, пакуль яе пачалі лячыць...

Цётка прапануе мне, каб я, пакуль Анечцы не споўніцца 18 гадоў, перайшла жыць у кватэру Весі. Але я не хачу. Замнога ўспамінаў, пакуты. Не магу яшчэ прыйсці ў сябе, тым больш, што Ані, калі ўгледзіць мяне, вырываецца слова „мама“! Цётка ўзяла Аню да сябе, на вёску. У спулдзельні прасіла, каб, пакуль малая не вырасце, яе кватэру ўзялі і далі каму, а пасля, калі будзе ёй 18 год, далі дзяўчыне. Гэта не жарты, кватэра „ўласнасцёвая“, на Весю запісаная. Малая ў бабкі, а бацька цяпер пра яе ўспомніў, значыцца, пра кватэру. Праз месяц пасля смерці жонкі зноў пачаў жыць з каханкаю, але ўмовы ў яе, мусіць, дрэнныя. Цягае нас усіх, каб пасведчылі, што дачкою апекаваўся, прыходзіў да яе, прыносіў падарункі. Значыцца добры быў бацька, і можа цяпер быць добрым бацькам. А малая Аня горнецца да бабкі: „Бабанька, не аддавай мяне нікуды...“

Была я ў іх у гасцях. Устала Анечка, прыбегла раненька да майго ложка: цёця, я табе штосьць скажу, толькі бабцы не скажы, бо будзе перажываць. Гляджу на яе смутны пяцігадовы тварык, на разумныя, просячыя вочкі, і слёзы мяне душаць. А яна расказвае: снілася мне, што я іду берагам мора. З мора выплыў белы шкляны шар, а ў сярэдзіне яго была мая мамка. Шар падплыў да берага, хваля яго выкінула. Я падбегла да яго, а мама там б'ецца, хоча выйсці, крычыць, не можа. Я разбіла шар — і мамка выйшла да мяне. Мы хадзілі па беразе мора, гаварылі, мама мяне гладзіла, і гаварыла, што не можа прыйсці назаўсёды да мяне з неба...

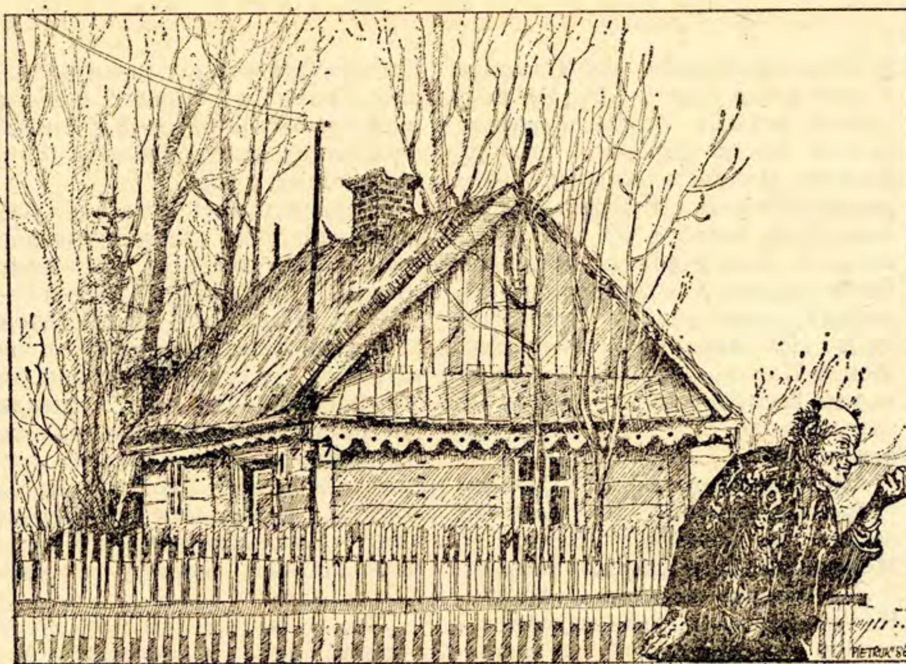
Раней Аня кожны вечар брала трубку тэлефона і гаварыла

(Працяг на стар. 7)

дуля неяк жыў. Цяпер, пасля апошніх павышэнняў, магчыма, яго пенсія дасягне і 10 тысяч злотых. Старому хапіла б гэтых грошай на яго вельмі скромныя патрэбы. Але для жыцця чалавеку неабходна яшчэ ласка і зычлівасць блізкіх людзей.

Адзін яго сын астаўся ў роднай вёсцы, але ўжо даўно аддзяліўся ад бацькі і жыве асобна, а да таго пабудаваў яшчэ сабе хату ў Гайнаўцы. Другі сын абсталяваўся ў Беластоку. Дачка — таксама. У Гайнаўцы жыве другая дачка. А ўнучка, ужо дарослая і хваравітая, — у Нарве.

Памятаеце мінулую зіму? Якая яна была марозная і снежная! А яшчэ гэтыя цяжкасці з купляй вугалю ці іншага паліва! Выбраўся дзед Дзяменцій да сваёй дачкі ў Беласток, дзе ў блоку цёпла і ўтульна. На жаль, доўга ён там не нагрэўся. Не знайшлося яму месца ні ў дачкі, ні ў сына. Якраз на праваслаўныя Каляды беластачанка адвезла бацьку ў іх родную вёску, ды так спяшалася назад, што не паспела напаліць у печцы і нарыхтаваць бацьку нейкай стравы. На святочны пачастунак пакінула яму сырую, неачышчаную рыбу...

Вяртаючыся дахаты, заехала наведаць пляменніцу — тую, што ў Нарве, ужо на хварабовай рэнце. Унучка даведалася пра лёс дзядулі і зараз жа паімчалася да дзедкі. У халоднай хаце дзед Дзяменцій ляжаў ужо ледзь прытомны. Давялося выклікаць хуткую дапамогу.

— 7 лютага, — кажа Галінка, — мы выклікалі ў гміну ўсіх дзяцей гэтага дзядулі. Прыбыў сын з вёскі і дачка з Гайнаўкі. Беластоцкія нават не адгукнуліся... Скончылася ўсё гэта так, што дачка забрала бацьку да сябе ў Гайнаўку. Большасць маіх падапечных мае ўласных добра абяспечаных дзяцей, — інфармуе Галінка Монах. Яна родам з вёскі **Ласінка**, з сям'і, у якой аж сем душ. Сама яшчэ жыццём не разбалавана і, магчыма, таму так хвалюецца за лёс гэтых людзей, якім у жыцці не павязло, пра якіх забыліся ўласныя дзеці.

— Мы ім на дзяржаўны кошт купляем вугаль, вопратку, а часам і харчаванне, — расказвае яна. — А ў каго няма пастаянных уласных даходаў, дык гміна выплачвае ім пастаянную або часовую дапамогу. Гэта 5550 ці 4550 злотых у месяц...

Не, не ўмяшчаецца гэта ўсё ў маім разуменні маральнага абавязку. Калі маці пакіне сваё бездапаможнае дзіця, дык яе судзяць. А калі дзіця пакіне свайго бездапаможнага бацьку? Права патрабуе, каб у гэтакім выпадку бацька сам заскардзіў уласнае дзіця. А які ж бацька скарыстае з гэтага права? Хутчэй памрэ ад голаду і холаду, як гэты дзед Дзяменцій, якога ад смерці выратавала толькі хворая ўнучка.

Віктар Рудчык

„Ніва“
1.VI.1986 г.

Бібліяграфічны куточак

У днях 10-12 чэрвеня г.г. у Археалагічным музеі ў Гданьску, што на вул. Мар'яцкай № 25/26, адбудзецца аўкцыён, на якім будуць прадавацца з таргоў кніжкі, часопісы, лістоўкі, афішы. Ніжэй падаем, паводле аўкцыйнага каталога, загалоўкі тых кніг, якія могуць зацікавіць таксама нашых чытачоў.

Poz. 354 — Boniecki A., Poczet rodów w Wielkim Księstwie Litewskim w XV i XVI wieku. W-wa 1887. Cena wywoławcza 24 tys. zł.

Poz. 400 — Холмский Греко-Униятский Месяцеслов на 1874 год с приложением... карты российских железных дорог. W-wa 1873. C. w. 1,2 tys. zł.

Poz. 429 — Czarnowski O., Historia kolonizacji polskiej w dawnych wschodnich województwach Rzeczypospolitej... Opatów 1937. C. w. 360 zł.

Poz. 562 — Głosy z nad Niemna 1917 r. I. Jednodniówka Grodzieńska. Grodno 1918. C. w. 600 zł.

Poz. 568 — Goławski M., Kazimirowski E., Białystok. Przewodnik po mieście i okolicy. Białystok 1939. C. w. 600 zł.

Poz. 635 — Hedemann O., Dzisna i Druja. Magdeburskie miasta Wilno 1934. C. w. 1,6 tys. zł.

Poz. 689 — Janus J., Wielki pasterz na wschodnich rubieżach ś.p. Zygmunt z Łozin-Łoziński, biskup piński (ur. 1879 — zm. 1932). Melbourne 1956. C. w. 600 zł.

Poz. 868 — Kubicki P., Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861—1915. Materiały z urzędowych świadectw władz rosyjskich, archiwów... oraz głosów prasy. T. IV. Dawna Litwa i Białoruś. Sandomierz 1940. C. w. 2 tys. zł.

Poz. 881 — Kurczewski J., Biskupstwo wileńskie od jego założenia aż do dni obecnych... Wilno 1912. C. w. 6 tys. zł.

Poz. 969 — Mackiewicz S., Statut Litwy Środkowej. Wilno 1922. C. w. 400 zł.

Poz. 988 — Matuszewicz M., Pamiętnik... kasztelana brzeskiego-litewskiego 1714—1765. T. 1—4 (w 2 wol.). W-wa 1876. C. w. 6 tys. zł.

Poz. 1039 — Mościcki H., Powstanie 1831 roku na Litwie, Wspomnienia uczestników. Wilno 1931. C. w. 1,2 tys. zł.

(Працяг на стар. 8)

Трэба толькі працаваць з сэрцам...

(Працяг са стар. 4)

ні, якія пачулі на вяселлі ці якой іншай сямейнай урачыстасці.

Дзеецца гэтак таму, што няма спеўніка з беларускімі песнямі для школ. Чаму ніхто не зацікавіцца гэтай справай? Любоў да народнага прывіваецца ў маленстве, душа дзецяці вельмі чулая і схільная браць усё, чым насычаюць яе дарослыя. Калі дарослыя, дзеячы беларускай культуры, не стараюцца прышчапіць роднага, блізкага і добрага і не заўважаюць недахопаў у галіне беларускай культуры, то трэба памятаць, што ў будучыні крыніца народнасці высахне зусім.

Толькі ў бельскай тройцы працуе спецыяльны калектыў беларускай песні. У іншых школах часам чуецца беларуская песня на ўроку музыкі, ці на ўроку роднай мовы, пры нагодзе. А шкада! Шкада, што дырэктары і інспектары бачаць толькі пазашкольную дзейнасць па іншых прадметах. Добра было б, каб некаторыя інакш пачалі глядзець на акружаючую нас рэчаіснасць, праявілі большае зацікаўленне справамі беларускай культуры. Усё гэта так мала каштуе, а карысць была б вельмі вялікая. Ці ж нельга ўтварыць у школах (платныя для настаўнікаў) гурткі роднай культуры?

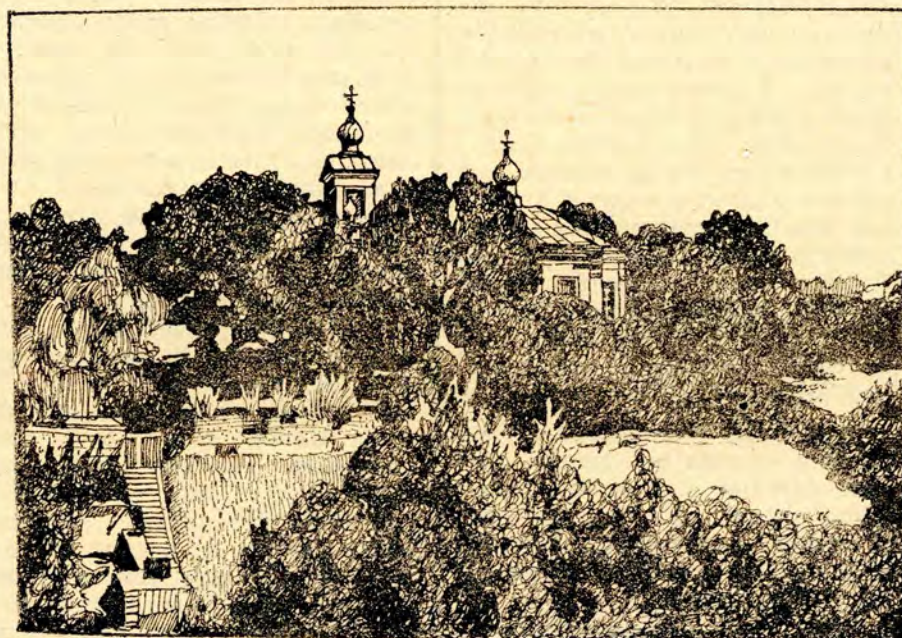
Калі ж гаварыць пра конкурсы, то вельмі важнай справай з'яўляецца падборка журы. Як жа хочацца, каб там былі людзі сур'ёзныя і спецыялісты. Можна быць любіцелем, але каб справядліва ацаніць, патрэбны знаўца, для якога ўсе дзеці роўныя.

Ацэньваць трэба рэпертуар і яго выкананне, а не іншыя справы! Арганізатары фінальных аглядаў павінны памятаць, каб добрая была зала, адпаведная тэхніка, дэкарацыя, панаваў лад і парадак. Моладзь за ўсім назірае і арганізатары не павінны пра гэта забываць.

У гэтым тэксце можна чытаць паміж радкамі, аднак не трэба дашукоўвацца скрытага значэння і трэба чытаць так, як напісана.

Сум-шум

Родныя краявіды

Драгічын над Бугам. Графіка Уладзіслава Петрука.

Чэмпіянат гміны

У красавіку ў Бельску быў наладжаны чэмпіянат гміны ў бегах, яго арганізавалі ЛЗС Гмінная ўправа. Было тлумна і ўрачыста. У чэмпіянаце прыняло ўдзел сто семнаццаць спартсменаў, а ў іх ліку аж пяцьдзесят дзевяць дзяўчат.

Якія былі вынікі?

З дзяўчат — на тысячу метраў найхутчэй пабеглі: бяльчанка Юстына Шульц, а таксама — абедзве з Маліннікаў — Барбара Антанюк і Аня Такачук. У прабегу на паўтара кіламетра першай прыбегла на мэту Івона Антасюк з Орлі, а за ёю — Івона Сачук з тых жа Маліннікаў і яе малінніцкая сяброўка Аня Сасна. На два кіламетры — лаўры першага, другога і трэцяга месца засталіся ў бяльчанак Эдыты Маеўскай, Ірэны Сяргеюк і Уршулі Валасінскай. На дзве тысячы пяцьсот метраў — першай была Аліна Тапалеўская з Бельскага беларускага ліцэя, і з таго ж ліцэя трэцяй была Галіна Таранта; другою — Марыся Андросік з будаўнічага вучылішча. На тры кіламетры бесканкурэнцыйна пабеглі вучаніцы электратэхнічнага вучылішча Бажэна Вінская, Галена Усцілка і Галена Ляшчынская.

А як беглі хлопцы?

На дыстанцыю 1500 м: Мар'юш Жукоўскі, Дар'юш Канашынскі, Марцін Герман. На 2000 м — Іван Мацеюк, Пятро Оса, Януш Герман; на 2500 м — Пятро Шымчук, Яраслаў Окунь, Войцех Валыняк; на 3000 м — — Іван Мойсік, Яўген Аверчук, Андрэй Хіліманюк. І на пяць кіламетраў у найпершай тройцы апынуліся Славамір Саўчынскі, Толік Саўчынскі, Лёва Федарук. Акрамя двух — Осы з Орлі і Аверчука з Дубяжына — уся слава хлапцоўскіх бегаў апынулася ў руках бяльчанаў (у іх ліку трое з Беларускага ліцэя — Мойсік, Хіліманюк і Федарук).

Суддзёю быў Мікола Гонта.

Андрэй Гаўрылюк

Ваенныя сцежкі

Пад Монтэ-Касіна

Канчаткова ваенныя сцежкі завялі сапёра 5 Крэсавай пяхотнай дывізіі Яна Бартнічука пад праслаўленую гару Касіна. Быццам арлінае гняздо, вісела яна над адзінай горнай дарогай, якая вяла з поўдня Італіі ў Рым. І па гэтай дарозе павінны былі прайсці аб'яднаныя сілы заходніх альянтаў.

Ды толькі ў гняздзе на Монтэ-Касіна расселіся немцы, перш за ўсё І дэсантная адборная дывізія, узмоцненая яшчэ двума высакагорнымі батальёнамі, спецыяльна падрыхтаванымі да барацьбы ў цяжкой горнай тэрыторыі. Па суседніх горных масівах размяшчаліся яшчэ іншыя гітлераўскія часці. Разам праход на поўнач Італіі бараніла нейкіх шэсць варожых палкоў. Кожны батальён меў у сваім распараджэнні многаствольныя мінамёты, калібра 50 і 80 міліметраў, якія ўтваралі шматслаёвую абарону. Сілу агня гітлераўцаў узмацняла 230 гармат, з якіх 159 перш за ўсё бараніла Монтэ-Касіна, а іншыя вялі амаль бесперабойны агонь па камунікацыях наступаючых альянтаў.

Аўтары апрацоўкі „Польскі ўзброены пачын у II сусветнай вайне" ў раздзеле „Бітва за Монтэ-Касіна" сцвярджаюць:

„У горных масівах... Монтэ-Касіна немцы загадзя падрыхтаваліся да кругавой абароны. Яны разбудавалі цэлую сетку агнявых бункераў і сховішчаў, пераважна жалезабетонных, часта двухэтажных, з якіх падземная частка служыла для адпачынку, а верхняя частка — агнявая. Доты спалучаліся сувязнымі канавамі, якія пераўтвараліся таксама ў агнявыя траншэі, калі немцы вымушаны былі пакінуць свае сховішчы. Гітлераўцы ўмела выкарыстоўвалі ўсялякія будоўлі і скальныя глыбы, а таксама і англійскія танкі, пашкоджаныя ў час папярэдніх атакаў".

Цэлая гэтая сістэма гітлераўскай абароны ўкладвалася ў дзве лініі. Адна з іх называлася „лініяй Густава", а другая — „лініяй Гітлера". Ад студзеня 1944 года ламалі на іх зубы, рукі і ногі ды трацілі галовы англічане, французы, амерыканцы, канадцы, індыйцы ды многія іншыя нацыянальнасці, якія складалі армію Аб'яднаных заходніх сіл. Тадышні прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі, Уінстан Чэрчыль пісаў свайму генералу Аляксандру:

„Хацеў бы прасіць вас, містэр генерал, каб вы паяснілі мне, чаму гэты пераход цераз Касіна, Манастырскую Гару і г.д. на адрэзку вышынёю ў нейкіх 2-3 мілі з'яўляецца якраз адзіным месцам, за якое вы, містэр генерал, вымушаны бесперапынку змагацца? Амаль 5-6 дывізій прапала ўжо ў гэтай ненасытнай пашчы..."

Адказ быў адносна просты. Аб'яднаныя заходнія сілы імкнуліся як мага хутчэй вырвацца з закупоранага італьянскага паўвострава, каб яшчэ летам 1944 года адолець горныя масівы Апенінаў і пад восень гэтага года дабрацца ў раён Альпаў. Гэта тут пачыналася змаганне за тое, хто хутчэй — рускія ці альянты — дабяруцца да гітлераўскага логава. Апрача таго, поспех у Апенінах быў вельмі патрэбны для ўдачнай высадкі альянтаў у паўночнай Францыі, на ўзбярэжжы Нармандыі. Трэба было ціснуць гітлераўцаў у Італіі, каб не змаглі яны перакінуць ані адной сваёй дывізіі на поўнач Еўропы. Бітва за Рым, якая ў пачатку 1944 года распачалася пад Монтэ-Касіна, была адначасова бітвай і за Берлін.

Тры разы: у студзені, лютым і сакавіку 1944 года аб'яднаныя сілы атакавалі гару Касіна. На жаль, без поспеху. Адно толькі змаглі падцягнуць крыху бліжэй свае сілы, каб іншыя, каму выпадзе атакаваць гэтую святую, але праклятую гару, мелі болей спрыяльную зыходную пазіцыю.

Пад канец сакавіка 1944 года генерал Аляксандр, які каман-

(Працяг са стар. 5)

туды: „Мамка, я ўжо іду спаць. Так, ручкі памыла. Цэлы дзень гуляла з бабкаю, была на вуліцы. Бабка купіла мне залатую шапачку...“

Учора міліцыянер прынёс мне паведамленне, каб я ішла пасведчыць у міліцыю ў справе Ані. Яе бацька ўсё хоча дабіцца права да дзіцяці, з якім таксама (як і з яго маці) раней не хацеў мець нічога супольнага.

*

— Я маму любіў. Яна для мяне была ўсім. Я нават на яе падобны. Мама была добрая, лагодная. Такія людзі ўміраюць, зло іх душыць, забівае сваімі наёмнікамі. Божа мой, каб мама жыла, усё было б зусім іначай. Але мама... адыйшла. Нічога мяне з домам, з бацькам не злучала. За ўвесь час, калі вучыўся я ва універсітэце, я ні разу не быў у хаце, у бацькі. Ніколі не дараваў яму, што праз яго памерла мая мама, што яе месца заняла нейкая баба і яе сям'я, што бацька свае бацькоўскія пачуцці да мяне хоча „залатвіць“ час ад часу грашмі, каб толькі супакоіць сумленне...

Я ўсё рабіў так, каб мая мама была задаволена мною... Думаю цяпер, што я — добры чалавек. Але ўва мне ёсць яшчэ многа нянавісці. Я стараўся гэтага пазбавіцца. Спачатку я гадаваў у сабе гэтую злосць, каб уголас не плакаць, зачыніўся, як той слімак у шкарлупіну. Мне 30 год, у мяне жонка, дачка. Стараюся, каб маё дзіця ніколі не перажыло такога пекла, як я. Яна памагае мне пазбыцца рэштак нянавісці да людзей.

*

Вялікае было каханне. Дзяўчына хлопцу спакою не давала, вешалася яму на шыю. Пажаніліся, нарадзілася двое дзяцей. Гавораць, баба тэмпераменту гарачага, мужык — чалавек спакойны, паважны. Спачатку не верыў, а калі жонка пайшла „ў рэйс“, калі ад плёткаў гучаў цэлы павет і калі ўжо хадзіла з трыбухом (невядома з кім), падаў на развод. Суддзя пытаецца:

— Вы ўжо не жывеце з сабою больш года. А гэта як?

— А без мужа не магу сабе залатвіць?

Двое дзяцей асталося з бацькам. Маці плаціць аліменты. А ёй плаціць аліменты бацька трэцяга дзіцяці, але татам яно называе новага мужа сваёй маці.

Хлопчык ездзіць таксама час ад часу да свайго роднага бацькі (чытай „бабкі“) як, для яго дабра, засудзілі. У яго яшчэ адна добрая бабулька, якая жыве ў малюсенькай хатцы за плотам. Бабулька любіць маленькага, адзінокага, як яна сама.

У сына старой сапсаваўся тэлевізар.

— Старая, аддай свой, няма чаго глядзець!

— Вас двое, мне нудней без тэлевізара. Возьмеш, калі памру.

— А калі гэта будзе? — нецярплівіцца сыну.

„Унучак“ усё часцей сядзіць у свае „бабулькі“.

Міра Лукша

ДОБРА АБ КРАМЕ

Дарагая Рэдакцыя! Усюды ды навокал чуваць нараканні пра дрэннае забеспячэнне крамаў асабліва вясковых. А я хачу напісаць пра надзвычай добрае забеспячэнне таварамі нашай крамы ў Бандарах (гм. Міхалова). Гэта крама агульнаспажывецкая і прамысловая. Кожны, хто яе наведае, знойдзе нешта для сябе або сям'і, пачынаючы ад стужак, карунак, шкарпэтак да цукерак і іншых саладосцяў.

Цяжка знайсці шырэйшы асартымент тавараў, асабліва ў спажывецкім аддзеле. Тут больш за дваццаць гатункаў цукерак, вялікі выбар пячэння. Вельмі часта можна купіць шакалад і шакаладныя або шакаладападобныя вырабы (свежанькія, проста з фабрыкі). Хлеб, малако, булачкі прывозяцца штодзень раніцай. Таксама і тым, хто вяртаецца з работы пасля поўдня, хапае малака і печыва.

Тут можна набыць гаршкі, сервізы і мноства іншых цікавых артыкулаў. Пра ўсё гэта дбае 5-асабовы калектыў крамы на чале з кіраўніком і шматгадовым працаўніком гандлю Нінай Хлябіч.

У нашай краме працуюць людзі з сэрцам. Яны заўсёды ветлівыя, з ласкавай усмешкай. Раяць кліентам, што варта купіць.

Зычу ім задавальнення ў іх цяжкой працы!

Чытачка

ПАТРЭБНЫ РАМОНТ

Ля шашы з Беластока ў Гарадок на кожным прыпынку ПКС пабудавалі прыгожыя пачакальні. Гмінныя ўлады ў Гарадку дбаюць пра іх.

Толькі адна трохсценная пачакальня ў Бабровай (чарговы прыпынак за Маёўкай) выглядае страшна. Тры гады таму назад са сцен яе павыбівалі люсферы, і па сённяшні дзень ніхто яе не рамантуе (а павінны гмінныя ўлады ў Заблудаве)! Чакаем адказу тамашняга начальніка на нашу крытыку. **(яц)**

ЗАПУШЧАНАЯ НАРАЎКА

Ходзячы штодзень па вуліцах Нараўкі, не адчуваеш усякіх бракаў. Чалавек прызвычайваецца да сваёй мясцовасці. Але, калі паедзеш у іншыя мясцовасці ці ў горад, дык тады адчуеш розніцу ў сваім жыцці-быцці. І вось такія, надта ж пільныя праблемы Нараўкі:

нараўчане ходзяць па вуліцах, а не па тратуарах. Вуліца асфальтаваная, гладкая, а тратуары няроўныя, можна спатыкнуцца на іх, паваліцца, пакалечыцца, падзерці вопратку. А насупраць царквы дык такая дзірка ў тратуары, што і нагу выкруціш!

Былі ночы, калі ў Нараўцы, у яе публічных месцах, не гарэла аніводная электрычная лямпачка. Цяпер гарацт яны да шасці гадзін раніцы. Дзе ж, пытаю, ашчаднасць электраэнергіі?

Гадоў пяць назад пісаў я ў „Ніве“ пра рэгуляцыю вады каля моста. Былі застаўкі, а цяперка ўсенька папрападала кудысьці, і вада плыве сабе, як хоча.

Пабудавалі ў Нараўцы новы рэстаран з назваю „Чар пушчы“. Стары будынак забрала моладзь з Тарнаполя на клуб. Усё добра, толькі чаму гэта па старым гэтым будынку пакінулі недагледжаным пляц з паўзаваленымі скляпамі? Нават бегатлівы „санэпід“ не бачыць, што гэта пагражае санітарнаму стану мястэчка.

Пабудавалі ў Нараўцы дашкі на прыпынках ПКС. Сюдою праязджае нямала аўтобусаў, праходзяць натоўпы людзей. На жаль, брудна тут, няма смятнічак, няма парадку і догляду. Гэта дэмаралізуе людзей, прызвычайвае іх да абыякавасці і няўважлівасці да культуры свайго быту.

Асот

УСЁ КАБ ХТОСЬЦІ!

У мінулым годзе ў Бельску раскапалі, не шкадуючы, вуліцу Аградовую, а пачынаючы ад Казімераўскай то і брук знялі, бо водаправод клалі. Але назад усё па парадку зрабіць ужо нікому не хапіла сілы. Для прыкладу, на скрыжаванні Аградовай з Відаўскай пакінулі горбу пяску і незабяспечаны калодзежык водаправода. Машыны ламаюць на гэтым бугры рэсоры, а адна з іх нядаўна нават у платы з-за гэтага ўехала, шкоды нарабіла. Трэба, каб раён публічных дарог дагледзеў сваю недаробленую работу. А то ўсё каб хтосьці за яго рабіў!

А. Гаўрылюк

даваў аб'яднанай 15-ай групай армій, рашыў яшчэ раз папрабаваць захапіць нямецкія ўмацаванні ў гэтым раёне, а калі ўдасца, дык і разгарнуць атаку ў поўнае стратэгічнае наступленне. Для гэтага былі выдзелены ўзмоцненыя сілы, у тым ліку і II польскі корпус пад камандаваннем генерала Андэрса.

24 сакавіка 1944 года ў аб'яднаным камандаванні, якое размяшчалася ў італьянскім горадзе Вінчыятура, адбылася нарада. Камандуючы 8-ай брытанскай арміяй, генерал Алівер Ліз звярнуўся да генерала Андэрса:

— Містэр генерал, можа, польскі корпус узяў бы на сябе вось гэты напрамак? — ён паказаў на штабной карце горны масіў з манастыром Касіна.

У генерала Андэрса засвяціліся вочы. З зайздрасцю ўспомніў ён даўнейшага свайго сябра — генерала Зыгмунта Берлінга, які ўжо 12 кастрычніка 1943 года павёў сваіх салдат у пераможны бой пад беларускім мястэчкам Леніна...

Аб Монтэ-Касіна ўжо некалькі месяцаў амаль безупынку трубілі ўсе газеты і радыё цэлага света. Заваяваць тут славу пераможцы было адназначна з тым, што заваяваць сабе першае месца ў палітычнай гульні польскай эміграцыі, дзе пасля трагічнай смерці Уладзіслава Сікорскага ішла ўсё яшчэ безупынная вайна за крэслы і месцы на ўрадавых ступенях. Андэрс не хацеў быць апошнім у гэтых змаганнях. У сваім уяўленні ставіў ён сябе, бадай, на першым месцы.

Падначалены яму Другі польскі корпус налічваў тады звыш 50 тысяч салдат і афіцэраў. Гэта важная сіла, якая можа — у спрыяльных умовах — шматзначна ўзмоцніць аўтарытэт свайго камандзіра.

Пра тое нічога ён аднак не заікнуўся перад генералам Казімежам Саснкоўскім, які тады быў галоўнакамандуючым Польскімі Узброенымі Сіламі на Захадзе.

— Сніцца вам, пане генерал, белы люмаж! — гаварыў генерал Саснкоўскі Андэрсу. — Славы захацелася. А падумалі вы, колькі салдат і афіцэраў пашлеце на затрату!

— Затое якая карысць у свеце для польскай справы! Нам абавязкова неабходна гэтая бітва і перамога! — ускіпеў Андэрс.

Галоўнакамандуючы, генерал К. Саснкоўскі, не надта верыў у поспех гэтай вельмі рызыкоўнай ваеннай аперацыі. Аднак Андэрс трымаўся свайго. 30 красавіка 1944 года ён аддаў пісьмовы загад сваім падначаленым часцям аб наступленні на Монтэ-Касіна і суседнія горныя хрыбты.

5 Крэсавая пяхотная дывізія атрымала загад авалодаць горнымі хрыбтамі Сан-Анджэла ды некалькімі іншымі, якія на штабных картах выступаюць пад цыфровымі кодавымі назвамі. Няма патрэбы паўтараць іх тут.

Пытаюся ў Яна Бартнічука, як ён запамятаў гэтую бітву, дзе знаходзіўся тады яго сапёрны батальён.

— А мы заўжды былі наперадзе! — з гордасцю сцвярджае пастарэлы ветэран. — Бо хто ж будзе расчышчаць дарогі, каб прайшлі танкі і ўся іншая ваенная тэхніка? Вядома ж, сапёры! А немцы не шкадавалі нам гэтых сваіх вогненных смяротных падарункаў. Яны нават нашы трупы міниравалі. Ляжыць вось забіты нейкі англічанін, француз ці яшчэ іншы саюзнік. Падыдуць санітары, каб яго прыбраць, бо трэба ж чалавечым целам заапекавацца і апошнюю паслугу яму аддаць. А і смурод такі, што жывых атруціць можна. Рушаць цела, а тут — трахтарах! — міна ўзрываецца ды канец жывым і мёртвым! Вось як было! Адзін раз, гэта было яшчэ да бітвы пад Монтэ-Касіна, трапіўся нам па дарозе нейкі палац самога італьянскага дучэ, значыць, Мусаліні. Паслалі нас, каб мы праверылі, ці няма там мін. Павёў нас падпаручнік Расецкі, камандзір узвода, родам з Беластока, яшчэ зусім маладзенькі афіцэр...

Ну, але годзе, хопіць на сёння. Аб гэтым, што здарылася ў палацы Мусаліні і пад Монтэ-Касіна, раскажа нам Ян Бартнічук ужо наступным разам.

Віктар Рудчык

СОННІК

22

Вош — мець — многа грошай; забіць — цябе абміне небяспека; у іншых бачыць — удачы ў працы і гаспадарцы, павелічэнне заможнасці.

Вуглавы дом — першынство перад іншымі.

Вуголле — палаючае — гарачае каханне; бачыць яго — багацце і шчасце; чалавек, які развозіць або грузіць вугаль — хутка дойдзеш да мэты.

Вугор (рыба) — есці — не слухай паклёпнікаў; злавіць — табе зайздросцяць; калі выслізгнецца з рук — уцячэ ад цябе даходлівы занятак; бачыць яго ў вадзе — дайсці да чагосьці хітрасцю; звіваецца — непрыемныя навіны; рэзаць яго — смерць твайго ворага.

Вуда — надарма траціш сілы; лавіць ёю рыбу — выйгрыш у латарэі.

Вуж — розныя перашкоды, цябе перахітраць і падвядуць сябры; з некалькімі галовамі — спакушэнне; стацца вужом — будуць табой пагарджаць і зневажаць цябе; злавіць яго — спакуса; не магчы ўцячы ад яго — благая будучыня; укусіць цябе — парушэнне сямейнага спакою; бачыць, як напружваецца — шчасліва пазбегнеш небяспекі; забіць — трыумф над ворагамі.

Вуздэчка — перашкоды; надзяваць — запросіны ў падарожжа.

Вузел завязваць — здабудзеш добрых сяброў; развязваць — пазбегнеш небяспекі.

Вуліца — удачы ў жыцці; доўгая і з прыгожымі дамамі — цябе чакае прыемнасць; яскрава асветленая — вялікая радасць; патанаючая ў цемры — няпэўны заўтрашні дзень.

Вулкан — незвычайныя прыгоды, пераварот у жыцці.

Вуллі бачыць — багацце, заможнасць.

Вусны — знойдзеш сабе паклоннікаў; чырвоныя — дабрабыт; крывавячыя — цябе ўвядуць у зман.

МАЛОЧНЫЯ СУПЫ

Малочны суп з бульбай і морквай

На 6 шклянак малака трэба ўзяць 7 бульбін, 4 морквы, 2 сталовыя лыжкі масла, 1 сталовую лыжку цукру, соль.

Бульбу нарэзаць вялікімі кавалкамі, а моркву — больш дробнымі. Моркву варыць у невялікай колькасці пасоленай вады мінут 15-20. Далажыць нарэзаную бульбу, пасля чаго ўсё зварыць і зліць ваду. Тое, што засталося ў каструлі, заліць гарачым малаком, дадаць масла і цукар і ўсё давесці да кіпення.

Малочны суп па-беларуску

На 4 шклянкі малака бярэм дзве шклянкі вады, 1 морквіну, 1 яйцо, паўтары шклянкі мукі, 2 чайныя лыжачкі цукру, 1 сталовую лыжку масла, соль.

Малако змяшаць з вадой і давесці да кіпення. Дадаць сцертую моркву і соль і зварыць. Да мукі дадаць яйцо і крыху вады, пасля чаго перамяшаць гэта так, каб атрымалася маса, маючая выгляд густой смятаны. Паступова ўліваць яе ў суп, хутка мяшаючы. Перад канцом варкі дадаць цукар і масла.

Малочны суп з бульбянымі клёцкамі

На 6 шклянак малака трэба ўзяць 12 бульбін, 2 шклянкі вады, 1 сталовую лыжку малака, 1 яйцо, соль.

Сырую бульбу сцерці на тарцы: выціснуць яе праз марлю і дадаць яйцо. З атрыманай масы рабіць невялікія шарыкі. Малако развесці вадой і давесці да кіпення. Укінуць у яго клёцкі і варыць на малым агні. Гатовы суп пасаліць і дадаць масла.

Малочны суп з грэцкай крупой

На 6-7 шклянак малака патрэбны 3/4 шклянкі грэцкай крупы, 2 чайныя лыжачкі цукру, 1 сталовая лыжка масла, соль.

У кіпячую ваду (3 шклянкі) усыпаць крупу і крыху падварыць яе. Тады ўліць малако і варыць мінут 10-15. У гатовы суп дадаць цукар, соль і масла.

Зацірка

На 1,5 шклянкі мукі трэба ўзяць 1 яйцо, 4 шклянкі малака, 4 шклянкі вады, 2 чайныя лыжачкі цукру, 1 сталовую лыжачку масла, соль.

Муку змяшаць з яйцом і невялікай колькасцю вады. Цеста пасячы на дробныя кавалачкі і зварыць у малацэ, змешаным з вадой. Пасля гэтага дадаць цукар, соль і масла.

Гаспадыня

Дарагое Сэрцайка!

Мой ліст навеяны артыкулам Аўроры „Праз год ізноў прыду“ („Ніва“ ад 13 красавіка 1986 г.). Аўрора ў бальніцы сутыкнулася з не зусім нармальнай дзяўчынай, якая ахвотна б радзіла дзяцей, але не хоча іх сама выхоўваць. Аўрора лічыць, што калі ўжо маці нарадзіла дзіця, то яна яго найлепш выхавае — незалежна ад таго, нармальная яна ці не зусім. Ёсць там таксама іншы аспект справы. Напрыклад, прыбіральшчыца з бальніцы, у якой ляжала Аўрора, высоўвае пастулат, што такім бабам трэба рабіць укол на бясплоднасць, ды і дакарае мужчын, якія „лезуць“ да такіх баб.

А я ў сувязі з гэтым хачу расказаць пра маю цётку Зосю. Ад нараджэння была яна не зусім нармальная. Амаль не гаварыла і ў школу не магла хадзіць. Але ніколі не была ваяўнічая, не зрабіла ніводнаму чалавеку ніякай крыўды. Найчасцей штось простае рабіла каля хаты або на кухні: то карміла курэй, то скрабла бульбу, то насіла ваду са студні, калі ёй казалі.

Адзін быў заўсёды клопат з Зосяй: мела яна несамавітую цягу да мужчын. І „гэтую справу“, відаць, таксама добра ведала. Я тут, барані Божа, не перабольшваю: мужчыны наперабой прыставалі да яе. Не ведаю, што іх так узбуджала, мо якраз яе іншасць, непаўнаспраўнасць, а мо, не ўмеючы фактычна рабіць нічога іншага, умела яна поўнасцю, без рэшты, аддавацца „каханню“.

Мы, каб не мець клопатаў, ганялі гэтых мужчын, як маглі. Аднойчы бачу: Зося на полі стаіць ракам, а каля яе круціцца нейкі інтэлігенцік. „Пане шаноўны! — кажу я. — Ці ж вам не сорамна? Няўжо вы не бачыце, што гэта жанчына ненармальная? Хворая яна, не разумееце?“ Але чалавек гэты сваёй „работы“ нават не перарваў. Тады я накінулася на яго, але Зося з усёй сілай адапхнула мяне...

Праўда, калі ўжо здаралася, што цётка зацяжарыць, то была навучана, што трэба аб гэтым сям'і паведаміць. Гаварыла: „Няма чырвонага!“, а мы вялі яе тады на скрабанку. Такім чынам, яе фантазія заставалася ў сферы недарэчнага хацення, але не пускала яна на свет нешчаслівых дзяцей.

Але аднойчы мы Зосю не ўпільнавалі. Яна закахалася. Быў гэта невялічкі гарбаценькі чалавек, з якім Зося ўцякла ў лес. Была якраз вясна, і ў лесе было ўжо цёпла, але нам не прыйшло нават у галаву, калі мы яе шукалі, што маглі яны быць там. Шэсць месяцаў пражылі ў шалашы, кормячыся адно грыбамі і ягадамі. А к зіме Зося вярнулася дахаты... Было ўжо холадна. Ды і абдзертая сукенка ледзь сыходзілася на Зосевым жываце.

Тады Зося нарадзіла хлопца.

Хлопец быў, як і маці, недаразвіты, і яго аддалі ў спецыяльны дом дзіцяці. Сёння ўжо гэта вялікі хлопец, але, вядома, толку з яго ніякага няма. Таксама, як і маці, ён мала што гаворыць, мала разумее і не вучыцца грамаце. А мне непрыемна, што ў мяне ёсць такі дваюрадны брат, якога мусяць выхоўваць манашкі. Ды і што з яго за карысць грамадству?

Так што, Сэрцайка, прашу цябе, растлумач гэтай вашай Аўроры, што не заўсёды маці, якая нарадзіла сына, можа і павінна яго выхоўваць. А найлепш, вядома, каб зусім не радзіла.

Анэта

Анэта, вашу сям'ю сапраўды праследуе трагедыя. Наогул цывілізаваныя людзі, якія ведаюць, што яны хворыя на нейкую хваробу, якая абавязкова перадасца іх дзецям, стараюцца дзяцей не мець.

Што ж, і вы хацелі асцерагчы перад гэтым Зосю, ды толькі вам гэта не ўдалося. Аўрора, гаворачы пра маці, якія павінны выхоўваць самі дзяцей, думала, бадай, пра тых жанчын, якія ўсё ж былі б у стане даць сваім дзецям мінімум выхавання. Ваш выпадак выключна трагічны. Тым больш, што кастрацыя, бадай, забаронена (як і эўтаназія). Паводле права, жывы чалавек мусіць жыць, а з гэтым ідзе ўсё іншае, што дадзена чалавеку.

Што датычыць мужчын, якія не маюць ні літасці да хворых жанчын, ні мінімальнага пачуцця эстэтыкі, скажу толькі адно. Многа яшчэ звяроў ходзіць у чалавечай скуры, і іх звярыная натура ў кожнага праяўляецца па-рознаму. Застаецца нам толькі верыць у тое, што або канчатковаператворацца яны ў ваўкалакаў і перастануць звацца людзьмі, або людзі (сярод якіх жывуць жа!) вытравяць з іх воўчае нутро.

Сэрцайка

ЧАМУ Ў СУБОТЫ НЕ СТРЫГУЦЬ?

У цэнтры **Гайнаўкі** знаходзяцца чатыры цырульні, у тым ліку дзве па вуліцы Мар'яна Бучка. Вельмі шкада, што ніводная з іх не працуе ў суботу. Як вядома, у канцы тыдня ёсць найбольш ахвотных падстрыгчыся. Гэтак было і ў суботу, 15 сакавіка 1986 г.

У Гайнаўцы зараз усё больш мужчын ходзіць з доўгімі валасамі, апушчанымі на патыліцу. Пра іх кажуць, што яны носяць „мандаліны“. (яц)

(Працяг са стар. 6)

Poz. 1093 — Ogijenko I., Wzory pism cyrylickich X—XVII w.w. W-wa 1927. C. w. 2,4 tys. zł.

Poz. 1107 — Ormicki W., Życie gospodarcze Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej. Kraków 1929. C. w. 1,5 tys. zł.

Poz. 1111 — Ossendowski F. A., Polesie. Poznań b.r.w. C. w. 4 tys. zł.

Poz. 1112 — Ossendowski F. A., Puszcze polskie. Poznań b.r.w. C. w. 6 tys. zł.

Poz. 1121 — Paczoski J., Lasy Białowieży. Poznań 1930. C. w. 1 tys. zł.

Poz. 1127 — Памятная книжка Люблинской губерни на 1901 год Люблин 1901. C.w. 1,2 tys. zł.

Poz. 1152 — Piekarski S., Wyznania religijne w Polsce. (M.in. Prawosławie). W-wa 1927. C. w. 280 zł.

Poz. 1162 — Pietkiewicz Cz., Kultura duchowa Polesia Rzeczyckiego. Materiały etnograficzne. W-wa 1938. C. w. 1,2 tys. zł.

Poz. 1420 — Танк М., На этапах Вершы. Вільня 1936. C.w. 1,2 tys. zł.

Poz. 1466 — Volumina Legum. T. X. Konstytucje Sejmu Grodzieńskiego z 1793 roku. Poznań 1952. C. w. 900 zł.

Poz. 1484 — Wasilewski L., Litwa i Białoruś. W-wa—Kraków 1925. C. w. 600 zł.

(Працяг на стар. 11)

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Ася і Марцін Трашчоткі са Старога Беразова.

Фота В. Рудчыка.

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ КАЗКА

СЫНОК-З-КУЛАЧОК

Жыў дзед і баба. І быў у іх сынок. Ды такі малы, што з-пад шапкі не відаць. Не большы за кулак. Так дзед з бабай яго і звалі: сынок-з-кулачок.

Паехаў аднойчы дзед араць, а бабе сказаў, каб згатавала абед ды прынесла яму на поле.

Баба згатавала абед ды кажа да сына:

— Каб ты быў большы, дык занёс бы бацьку абед на поле за мяне. А так мне самой трэба ісці.

А сынок падхрабрыўся і кажа:

— Давай, мама, занясу абед.

— Дзе табе данесці яго? — не верыць маці.

— Данясу!

Узяў сынок-з-кулачок абед. паставіў у дзедаў лапаць, сам сеў і паехаў.

Едзе сабе і песенькі спявае. Прыехаў на поле, гукае бацьку:

— Тата, я табе абед прывёз!

Убачыў яго бацька, зарадаваўся:

— Малайчына, сынок!

Сеў ён абедаць, а сын кажа:

— Тата. пасадзі мяне на саху, я араць буду.

— Як жа ты будзеш араць?

— А паглядзіш, — кажа сын.

Пасадзіў яго бацька на саху. Сынок-з-кулачок узяў лейцы ў рукі і крыкнуў на каня:

— Но, сівы-буры!

І пачаў араць.

Ехаў дарогаю пан у брычцы. Убачыў ён такое дзіва.

— Прадай, дзед, мне свайго аратага, — кажа пан.

— Не, пане, не прадам: гэта мой сынок.

А пан прычапіўся, як смала: прадай ды прадай!

— Я табе, — кажа пан, — шмат грошай дам.

Пачуў гэта сынок, падбег да бацькі і шэпча яму:

— Прадай, тата, толькі вазьмі ў пана за мяне жменю золата. Не бойся, я ад яго ўцяку...

Згадзіўся дзед і прадаў пану сына за жменю золата.

Узяў пан хлопчыка, пасадзіў у кішэнь і паехаў. „Вось, — думае, — добрага аратага нажыў. Гэткага ні ў каго няма. Няхай зайздросцяць мне ўсе паны!“

Тым часам хлопчык прадраў панскую кішэню, цішком вылез з яе ды выскачыў з брычкі. Пан нават і не пачуў. Паехаў сабе дамоў хваліцца дзіўным аратым.

Агледзеўся хлопчык, аж кругом яго густы лес. Пахадзіў ён, пахадзіў па лесе і заблудзіўся. А тут вечар настаў. Сеў ён пад ёлкаю і плача.

Адкуль ні натрапіўся галодны воўк. Ухапіў ён хлопчыка і праглынуў яго.

Апамятаўся хлопчык, пачаў брыкацца ў воўчым жываце, пачаў крычаць:

— Гэй, воўк, нясі мяне дахаты!

— Не панясу, — кажа воўк.

— Нябось, панясеш, як надакучу табе.

— Паглядзім, — агрызнуўся воўк і пабег у поле шукаць авечак.

Прыбягае да чарады авечак, а хлопчык як крыкне з воўчага жывата:

— Гэй, пастухі, воўк па авечкі крадзецца!

Пачулі гэта пастухі, прагналі злодзея. Ды яшчэ і сабак нацкавалі на яго.

Прыбег воўк у лес і кажа хлопчыку:

— Вылазь вон!

— Не вылезу, — адгукаецца хлопчык. — Нясі мяне дадому

(Працяг на стар 10)

Аляксандр Сцепанец

ЖЫВЫ КАПЯЛЮШЫК

Сухі спякотны дзень. Сівы мох трашчыць пад нагамі, нібы падсмажаны. А грыбы, як ні дзіўна, трапляюцца на кожным кроку — свежыя, крамяныя, крохкія.

Дзяўчынка кожны раз усклікvае ад шчасця, калі знаходзіць карычневы пругкі баравік ці заўважае чырвоны капялюшык маладога падасінавіка. Вось яна подбегам накіравалася да стажка ўзнятага зялёнага моху. Капялюшыка грыба не бачна, толькі белая ножка свеціцца ў вузкім цёмным разрыве.

Хто ж там хаваецца? Не паспела дзяўчынка схіліцца над грыбам, як раптам з-пад ног у яе выскачыла невялічкая шэрая птушка і, неяк дзіўна перавальваючыся з нагі на крыло, пакулялася прэч.

Дзяўчынка застыла на месцы, але потым надумала дагнаць птушку, каб даведацца, што з ёю. Вось-вось яна схопіць яе, яшчэ крок — і птушка будзе ў руках. Ды не проста гэта зрабіць, уцякачка, нібы ачуняла, бяжыць раўней, дзе-нідзе ўзлятае над зямлёю. А дзяўчынка не адстае, жаданне дапамагчы птушцы не дазваляе спыніцца — шчокі гараць, хусцінка збілася на плечы, кошык з грыбамі застаўся далёка ззаду.

Дзіўна, чым хутчэй бяжыць дзяўчынка, тым больш яна адстае. Раптам птушка моцным узмахам крылаў лёгка адрываецца ад зямлі і, праляцеўшы некалькі метраў, садзіцца на высокі сасновы сук. Не зважаючы на дзяўчынку, якая пагналася за ёю, пачынае чысціць пёркі. Збянтэжаная дзяўчынка паглядвае то на сасну, то на дзеда, які стаіць удалечыні, ля таго месца, адкуль выскачыла птушка.

— Хадзі сюды, Аленка! — гукае дзед. — Ну што, не дагнала птушку? — пытаецца ён, калі ўнучка падыходзіць бліжэй. На вуснах старога хітраватая ўсмешка.

Дзяўчынка ў адказ разгублена разводзіць рукамі.

— Ну дык глядзі сюды. — Вузлаваты палец дзеда паказвае ўніз. Побач з маленькай елачкай дзяўчынка заўважае два шэрыя камячкі. Птушаняты прытаіліся на лясной падсцілцы, амаль зліваюцца з ёю, вочы іх заплюшчаны. Сядзяць — не варухнуцца, хоць добра чуюць людзей.

Дзяўчынка хвіліну думае, глядзіць на бездапаможных птушанят, потым паварочвае галаву ў той бок, дзе засталася іх маці. Здаецца, яна пачынае разумець хітрасць і небяспеку, на якія пайшла птушка, каб адвесці бяду ад гнязда.

— Дзеду?! — у голасе дзяўчынкі чуваць здзіўленне і трывога.

Стары адгадвае пытанне.

— Яна маці, Аленка, — адказвае ён і ласкава гладзіць светлыя валасы ўнучкі.

Дзяўчынка асцярожна працягвае рукі да птушанят, каб прылашчыць іх.

— Не трэба, — папярэджвае дзед, — птушка адчуе чужы пах і можа пакінуць гняздо. Хадзем адсюль, малыя, пэўна, есці хочуць.

ЗЯРНЯТКІ

ПАДРУЧНІК РОДНАЙ МОВЫ ДЛЯ ТРЭЦЯГА КЛАСА

Аўтары Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ПЕРШЫ ЛЕТНІ ДЗЕНЬ

Яшчэ на розныя лады
Грыміць птушыны хор,
У белай квецені сады,
У вясновым хмелю бор.

Але ў спакойнай сіняве
Прыкмета лета ёсць,
І ранак радасны плыве,
Як першы летні госць.

Які прастор і вышыня,
Як пахне сонцам шыр!
І ўсе жывыя фарбы дня
Святкуюць сёння мір.

Каб дзеці вольнымі раслі, —
Вайны прагонім цень!
Квітней, жыццё, на ўсёй зямлі,
Як першы летні дзень!

Эдзі Агняцвет

1. Чый дзень адзначаецца першага чэрвеня?

2. Растлумачце, як вы разумееце радкі верша:

І ўсе жывыя фарбы дня
Святкуюць сёння мір.

3. Чаму паэтэса піша:

Каб дзеці вольнымі раслі, —
Вайны прагонім цень?

4. Раскажыце, як вы будзеце святкаваць ці ўжо святкавалі міжнародны дзень дзіцяці.

5. Прачытайце. Якое у (складовае або нескладовае) трэба ўставіць замест кропак? Чаму? Спішыце. Прыдумайце загаловак.

Чэрвень — пачатак лета. ...сё млее ... спякоце. Раптам заш...мела ... садзе, захвалявалася збожжа. Загамані... бор. Неба зацягн...лася чорнай хмарай. Бліснн...ла маланка. Загрыме... гром.

БУСЕЛ

Выйшаў бусел пагуляць.
З'еў рапух ён дваццаць пяць.
Дваццаць пяць
ці дваццаць шэсць?
Збіўся з ліку —
больш не есць.
На адной стаіць назе
І па пальцах лік вядзе.
Дык як злічыш? У яго
Восем пальцаў усяго.

Вёў ён лік і так і сяк,
Потым вырашыў бядак,
Да рапух пайсці спытаць:
— Дваццаць шэсць
ці дваццаць пяць?
Толькі штось рапухі ўсе
Пахаваліся ў лазе.
Скуль ім знаць, чаго ізноў
Бусел з клёкатам ішоў.

Максім Танк

1. Палічыце ад 20 да 30, ад 40 да 50, ад 90 да 100.

Узор: Дваццаць адзін,...
Сорак адзін,...
Дзевяноста адзін,...

2. Прачытайце. Прыдумайце загаловак. Знайдзіце дзеясловы. Вызначце час, асобу і лік.

Нідзе так выразна не пачуеце спеваў жаваранка, як у чыстым полі. З высокага неба падае, льецца птушыны спеў. Нібы сонца ўзняло аж пад воблакі мноства срэбных званочкаў. Стаіш і чуеш, як пранікае цудоўная мелодыя ў сэрца, як яна напаўняе яго радасцю. З птушкамі ніколі не бывае маркотна.

Паводле Івана Грамовіча

ЧАМУ НЕ РАЗАМ?

Доўга ў лабараторыі арніталогіі мы не маглі вырашыць вось якую загадку. Чаму кураняты з-пад курыцы вылупляюцца з яйка амаль аднначасова, а іх інкубатарскія суродзічы не такія дружныя?

Колькі з гэтым у інкубатарах клопатаў! Куранят, якія ўжо вылезлі з яйка, трэба хуценька аддзяліць ад рэшты, бо ім, жывым, так цяжка. Але як толькі адчыніць інкубатар, тэмпература там паніжаецца, і рэшта куранят, якія яшчэ сядзяць у яйках, можа загінуць.

Каб зразумець у чым тут справа, вучоныя паставілі каля курыцы-наседкі запісваючую апаратуру. І пачалі слухаць. І раптам на 19-ы дзень ад пачатку насіжвання пачуліся пстрычкі. Аказалася, што будучыя кураняты ў гэты дзень пачынаюць перагаворвацца. Здараецца гэта тады, калі эмбрыён выцягвае сваю дзюбку ў паветраны мяшэчак яйка. Будучае кураня пачынае дыхаць паветрам, лёгкімі. Кожны ўдых і выдых суправаджаецца пстрычкам. Чым старэйшы эмбрыён, тым часцейшыя пстрычкі. Да моманту вылуплення рытм пстрычкаў — каля 4 разоў у секунду. Дарэчы, сам эмбрыён не толькі сам пстрыкае, але і прыслухоўваецца, як пстрыкаюць вакол яго іншыя. Сярод гэтага гоману выдзяляецца адзін, найбольш галаснейшы рытм. Найчасцей гэта бывае яйка, якое курка знесла першым. Усе іншыя будучыя кураняты дастройваюцца да гэтага рытму і таму вылупляюцца адначасова.

А што ж адбываецца ў інкубатары? Там у адным „гняздзе" каля сотні яек. Эмбрыёны чуюць пстрычкі толькі ад суседніх яек. Атрымліваецца некалькі груп, і ў кожнай з іх свой лідэр і свой рытм, і таму інкубатарскія кураняты не вылупліваюцца разам.

А калі б зрабіць ім штучнага лідэра, якога б усе слухаліся? — падумалі вучоныя.

І стварылі такі апарат, які падае ў інкубатар пэўнага рытму пстрычкі. І выйшла.

Потым вучоныя вырашылі спрабаваць уключыць свой апарат не на 19-ты дзень, а на 17-ы. І што вы думаеце, кураняты вылупіліся ўсе і на 17-ы дзень!

Паводле А. Ціханава, біёлага

* * *

СССР, 344093, г. Ростов-на-Дону, ул. Туполева, 21, кв. 60. Бауковой Тане. 4 клас.

* * *

СССР, 346527, Ростовская обл., г. Шахты-27, ул. Текстильная, 19, кв. 403. Меркулов Андрей, 5 клас.

* * *

СССР, 346527, Ростовская обл., г. Шахты-27, ул. Текстильная, 1, кв. 65. Сапатовой Марине. 5 клас.

* * *

СССР, 344020, г. Ростов-на-Дону, II пос. Орджоникидзе, ул. Российская, 5, кв. 8. Володиной Лене. 5 клас.

* * *

СССР, 344080, г. Ростов-на-Дону, II пос. Орджоникидзе, ул. Российская, 17/3, кв. 20. Ревунеп Светлане. 12 год.

* * *

СССР, 344080, г. Ростов-на-Дону, ул. Российская, 13, кв. 9. Строковой Лене. 5 клас.

* * *

СССР, г. Ростов-на-Дону, ул. 2-ая Мурлычёвская, 113, кв. 12. Черкашенко Ане. 3 клас.

* * *

СССР, 346506, г. Шахты-6, Ростовской обл., ул. Фадеева, 26, кв. 15. Дзендзя Оксане. 6 клас.

* * *

СССР, 340036, г. Донецк, ул. Сухумская, д. 3, кв. 12. Демяненко Виталий. 5 клас.

* * *

СССР, 346554, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Таловый, ул. Островского, 21/1. Елизаровой Оле. 8 клас. Елизарова Лена. 12 год.

* * *

СССР, 346527, Ростовская обл., г. Шахты-27, ул. Индустриальная 14-30. Бондарева Лариса 11 год.

* * *

СССР, 346916, Ростовская обл., г. Новошахтинск, ул. Пичугина 13/14. Андреевой Наташе. 6 клас.

* * *

СССР, 344020, Ростов-на-Дону, ул. Алеутская, 35. Поповой Наташе. 5 клас.

* * *

СССР, 344080, г. Ростов-на-Дону, ул. Российская 15, кв. 6. Гринченко Оле. 6 клас.

* * *

БССР, 220029, г. Мінск, вул. Камуністычная, 4, кв. 13. Вашэўка Жэні. 3 клас.

* * *

СССР, 346510, г. Шахты-10, Ростовской обл., ул. Большая-23, Рохлиной Ирине. 8 клас.

* * *

СССР, 344020, г. Ростов-на-Дону, II пос. Орджоникидзе, ул. Глинки, 73/46, Вере Даценко. 7 клас.

* * *

СССР, 346555, Ростовская обл. г. Шахты, пос. Майский, ул. Карла Маркса, 65. Казанцевой Оксане. 11 год.

* * *

БССР, 220029, г. Мінск, вул. Кісялёва, 13, кв. 30. Дубчанка Лена. 3 клас.

* * *

БССР, 220005, г. Мінск, пр. Леніна 31, кв. 4. Ляхава Іра. 3 клас.

Мікола Чарняўскі

АБНОЎКА

Таня коску заплятала,
Таня маму ўсё пытала:
— Ты скажы, матулька, мне:
Сны вяртаюцца
Ці не?
Як захочаш вельмі моцна,
Яшчэ раз пабачыць можна?

Мама здзіўлена, няйначай:
Не пытанне,
А задача!
Потым скеміла, відаць,
Як задачку развязаць.

— А чаму ж?
Бывае гэтак,
І часцей за ўсё —
У дзетак.
Што ж, дачка,
Ты ўчора сніла?
— Мне суkenку ты купіла.
Як у Люды,
Гэткую —
Сіненькую, з кветкамі...

А прыбрацца ж
Не змагла я —
Тата ў садзік разбудзіў...
— Не сумуй,
Бяда малая:
Сон далёка не хадзіў.

Сон цябе даўно чакае
І суkenачку ў квяты
У руках ужо трымае, —
Каб не знік,
Не баўся ты...

Мама жмурыцца
Усцешна,
Разбірае ложак
Спешна.

(Працяг са стар. 9)

СЫНОК-З-КУЛАЧОК

— Не панясу! — злуецца воўк.

Выгаладаўся воўк ды зноў пайшоў шукаць спажывы. Але куды ні пойдзе, усё няўдача: не дае яму хлопчык спакою. Зусім схуднеў воўк, ледзь ногі цягае. А хлопчык усё сваё правіць:

— Нясі мяне дадому!

Бачыць воўк — няма рады: панёс хлопчыка дадому. Прынёс да двара і кажа:

— Вылазь. Вунь твая хата.

— Не, — адказвае хлопчык, — нясі на двор.

Прынёс яго воўк на двор і зноў крычыць:

— Вылазь!

— Не, нясі ў сенцы.

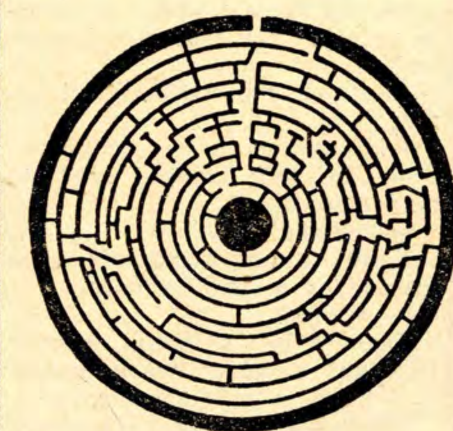
Прынёс воўк яго ў сенцы.

Тут хлопчык выскачыў вон ды як закрычыць:

— Тата, хадзі ваўка біць!

Выбег бацька з качаргою і забіў ваўка. Шчуру злупіў і бабе футра пашыў. А баба сасмажыла за гэта сынку і дзеду гуся. Тут і казка ўся.

·А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А·

Знайдзі дарогу да цэнтра лабірынта.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-95?. Białystok ul Wesołowskiego 1

Piątek 30 V — 9.00 Wokół nas. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Dwudziesty grudnia". 11.15 Magazyn domatora. 11.40 Zielono nam. 12.00 J. pol kl VIII. 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II Chem. 14.50 Wokół nas kl. III. 15.35 W szkole i w domu. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Majsterklepka. 16.55 Piątek z Pankracym. 17.20 DT. 17.30 Magazyn wędkarski. 17.50 Piłkarska kadra czeka. 18.05 Bez próby. 19.00 Dobranoc. 19.10 Studium. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor rządowy. 20.30 „Dwudziesty grudnia" — radz. film fab. 21.35 DT. 22.00 Sprawa dla reportera. 22.45 Klub muzycznych wspomnień. 23.15 DT.

Sobota 31 V — 7.25 TTR — s. IV Wskaz. metod. 7.55 TTR — s. IV Mech. rol. 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Sobótka oraz film z serii „Czterej pancerni i pies". 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe i najnowsze. 12.10 Bariery. 12.40 Opowieści biblijne. 12.55 Dyrygenci — pr. muz. 13.20 Plagi na plagi. 14.00 Z Polski rodem. 14.30 Zdrowie. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: Aleksander Czchaidze — „Gdy miasto śpi" 16.25 Galeria 31 milionów. 16.55 Kram. 17.35 Los. Dużego Lotka. 17.45 Człowiek dla człowieka. 17.55 Film dok. 18.15 Dobranoc. 18.30 Dziennik. 19.00 Studio Mundial — Otwarcie Mistrzostw Świata w piłce nożnej Meksyk 86. 22.00 Czas. 22.50 Siedem dni na świecie. 23.05 DT. 23.10 Kino nocne: „Marynarz 512" — franc. film fab.

Niedziela 1 VI — 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek oraz film „Siedem życzeń". 10.30 Dziennik. 10.35 Studio Mundial 86. 12.35 Siedem anten. 13.20 Klub sześciu kontynentów. 14.05 Wszystko albo nic. 14.35 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci: T. Kijanka i K. Geartner — „Do góry nogami, czyli opera buffo". 15.45 Wszystko albo nic (2). 16.20 Studio 1. 18.10 Antena. 18.50 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 Brazylia — Hiszpania. 22.00 „Powrót do Edenu" — serial austral. 22.45 Pegaz. 23.25 DT. 23.30 Studio Mundial 86 Francja — Kanada.

Poniedziałek 2 VI — 13.30 TTR — s. II J. pol. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Encyklopedia TDC. 16.55 Zwierzyniec. 17.20 DT. 17.30 „Portret ze wspomnień" (1) — radz. serial. 18.30 Publicystyka. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 ZSRR — Węgry. Ok. 21.50 DT. 22.05 Teatr TV: A. Schnitzler — „Korowód". 23.35 Studio Mundial 86 Polska — Maroko i skrót meczu Argentyna — Korea Płd.

Wtorek 3 VI — 8.15 Film dla II zmiany: „Avenida Paulista" (5). 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Mundial 86 — powtórka dla II zmiany meczów z dn. 2 VI. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. IV Upr. rośl. 14.00 TTR — s. IV Hod. zwierz. 14.50 Plast. kl III. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Dla młodych widzów. 16.55 Dla dzieci: Fasola — wid. art. 17.20 DT. 17.30 Popołudnie z X Muzą. 18.30 Publicystyka przedzjazdowa. 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika Zdrowego Człowieka. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 Meksyk — Belgia. 21.50 DT. 22.05 „Avenida Paulista" (5) — serial braz. 23.25 DT. 23.30 Studio Mundial 86 — skrót meczu Algieria — Irlandia i trans. meczu: Portugalia — Anglia.

Sroda 4 VI — 8.30 Film dla II zmiany: „Republika Ostrowska" (1). 9.30—10.10 Domator. 9.35 Domowe przedszkole 10.00 DT. 10.10 Studio Mundial 86 — powt dla II zmiany meczów z dn. 3 VI. 12.50 Chem. kl. VII. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Hod. zwierz. 14.50 Krajobrazy Polski kl. IV. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Krąg. 16.55 Tik-Tak. 17.20 DT. 17.30 Los. Ex. Lotka. 17.40 Film fab. 18.30 Publicystyka przedzjazdowa. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial — trans. meczu RFN — Urugwaj, w przerwie ok. 21.50 DT. 22.00 „Republika Ostrowska" (1) — film fab. 23.20 DT. 23.25 Studio Mundial 86 — skrót meczu: Paragwaj — Irak i trans. meczu: Szkocja — Dania.

Czwartek 5 VI — 8.10 Geogr. kl. VII i VIII. 8.40 Film dla II zmiany: „Western di Cosa Nostra" (1). 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Mundial 86 — powt. meczów z dn. 4 VI. 12.10 Biol. kl. VIII. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.30 TV Biuro Pośrednictwa. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 O mnie, o tobie, o nas. 16.55 „Był sobie kosmos" (8) — franc. film anim. 17.20 DT. 17.30 Człowiek dla człowieka. 17.40 Patrol. 18.00 Sonda. 18.30 Publicystyka przedzjazdowa. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 — trans. meczu Włochy — Argentyna lub Francja — ZSRR. 21.50 DT. 22.05 „Western di Cosa Nostra" (1) — serial włoski. 23.25 DT. 23.35 Studio Mundial 86 — mecz Włochy — Argentyna lub Francja — ZSRR z godz. 20.00. Skrót I połowy meczu Bułgaria — Korea Płd. i bezpośr. transm. II połowy meczu Bułgaria — Korea Płd.

Bielsk Podlaski. Czułe słówka — USA 1. Paryż Texas — USA fr. 2—3 Karatecy z kanionu żółtej rzeki — chińs. 4—8.

Czeremcha Z życia marionetek RFN 4. Tropiciel — NRD 7—8.

Czyże Kryjówka — NRD. Sęp — węg. 4—8.

Hajnówka Legenda Tarzana władcy małp — ang. 1—6. Trzeba grać — węg. 7—8.

Michałowo Gremliny rozrabiają — USA 3—8.

Mielnik Powrót Jedi — USA 2—5. Och Karol — pol. 7—8.

Milejczyce Podróże pana Kleksa — pol. 4—8.

Orla Synteza — pol. Polowanie na muchy — pol. 4—8.

Rajsk Dziewczyna i auto — węg. Sto koni do stu brzegów — pol. 4—8.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах	Месяц усх.-зах
нядзеля	1	19	**Дзень дзіцяці**	**Дзень дзіцяці**	4.21-20.47	2.13-14.12
панядзелак	2	20	Эразма, Марыянны	Аляксея, Доўманта	4.20-20.48	2.23-15.25
аўторак	3	21	Клатыльды, Лешка	Канстанціна, Алены	4.19-20.49	2.33-16.37
серада	4	22	Францішка, Кароля	Васіліска, Якава	4.18-20.50	2.44-17.51
чацвер	5	23	Баніфаца, Валерыі	Еўфрасінні, Ляонція	4.18-20.51	2.58-19.04
пятніца	6	24	Норберта, Паўліны	Сымона, Сцяпана	4.17-20.52	3.15-20.18
субота	7	25	Роберта, Веслава	Іана, Ферапонта	4.17-20.53	3.38-21.27

ГАДАВІНЫ

85 год таму назад

6.6.1901 г. нар. пісьменнік Уладзімір Глазырын (пам. 10.5.1961 г.), аўтар п'есы „Фронт" (1934), аповесці „Коля Гузоўскі" (1936), апавяданняў.

50 год таму назад

3.6.1936 г. нар. Алесь Дзятлаў — беларускі пісьменнік, першыя апавяданні апублікаваў у 1968 г., першая кніга прозы — „Росы на поплаве" (1974), працуе ў газеце „Звязда" і кінастудыі „Беларусьфільм".

40 год таму назад

1.6.1946 г. пачатак працы І Кангрэса Таварыства польска-савецкай дружбы.

1.6.1946 г. нар. Генрых Давідовіч — беларускі пісьменнік, друкавацца пачаў у 1966 г., першая кніга прозы „Дажджы над вёскай" (1974), намеснік галоўнага рэдактара часопіса „Маладосць".

15 год таму назад

7.6.1971 г. пачала працаваць у Космасе першая ў свеце савецкая навуковая станцыя „Салют", якую пілатавалі касманаўты Г. Дабравольскі, У. Волкаў, В. Пацаеў, палёт працягваўся 24 суткі.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Ці з Семяноўскагаваласховішча толькі карысць? ● Аб ахвярным працаўніку песні Пятру Нявінскім ● Весткі з Беларусі ● Віцебская „Маладосць" у Варшаве ● Памяць сэрца Дуброўшчыны ● Моладзь — наша дастойная змена ● Паўлы зноў на сцэне ● Слухаем у выканані Дубіноў „Дармо, Ясю, ходзіш" і співаем разам з імі ● Прыемны канцэрт у Нараўцы ● Якімі сталі сёння людзі! — галосіць Аўрора ● Меліярацыя ў Міхалоўскай гміне ● Адказы „Ніве" на крытыку ● На ваенных сцежках — дарога праз міны ● Магістэрскія і доктарскія працы па археалогіі Беласточчыны ● У „Зорцы" вершы, апавяданні і іншыя цікавінкі ● Які ў вас характар? ● Сардэчныя тайны ● Соннік ● Гумар

(Працяг са стар. 8)

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Poz. 1495 —Weremiej F., Stolica Jaćwieży. Monografia miasta Drohiczyna nad Bugiem w zarysie historycznym. Drohiczyn n/B. 1938. C. w. 1 tys. zł.

У аўкцыёне можна таксама прыняць удзел пісьмова. У заказах, якія трэба кіраваць у адрас: Antykwariat Naukowy, ul. Grobla 1/13, 80-834 Gdańsk, неабходна падаць нумар пазіцыі, прозвішча аўтара, загаловак і найбольшую суму грошай, якую заказчык можа заплаціць за кніжку. Пісьмовых заказчыкаў на аўкцыёне будзе прадстаўляць працаўнік антыкварыята.

П. Байко

У БГКТ

1.06. З нагоды Міжнароднага дня дзіцяці ў Беластоцкім амфітэатры адбудзецца вялікі фэстын, на якім выступяць лаўрэаты конкурсаў БГКТ для школьнай моладзі.

7.06. У Днях Бельска Падляшскага — Дзень беларускай культуры. У школах адбудуцца аўтарскія сустрэчы „белавежцаў", у амфітэатры на Плянтах выступяць беларускія хоры, а ўвечары ў Бельскім доме культуры — „Парнас".

Запрашаем!

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

436. Бельскі беларускі ліцэй, клас І б — 4160 зл.
437. Міхась Бішанка (Мікулічы) — 1200 зл.
438. Штатныя працаўнікі ГП БГКТ — 1737 зл.
439. Праўленне Гарадскога аддзела БГКТ у Гайнаўцы (даход з „запустаў") — 13800 зл.
440. Працаўнікі Гміннай управы ў Гайнаўцы — 5650 зл.
441. Тэлекамунікацыйная ўправа ў Гайнаўцы — 1100 зл.
442. Спулдзельчы банк у Гарадку — 1300 зл.
443. Працаўнікі спулдзельчага банку ў Мельніку — 2500 зл.
444. Управа горада Гайнаўкі — 1000000 зл.
445. Працаўнікі Гміннай управы ў Белавежы — 1800 зл.

Дзякуем.

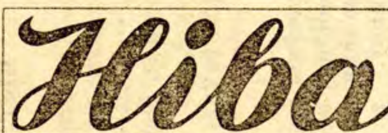
Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: **Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.**

Тэлефон 28-89.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

Адрас рэдакцыі:
„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; roczne1 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:
1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
— osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
— osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 890/86 r. Nakład 4.500 egz. R-1.

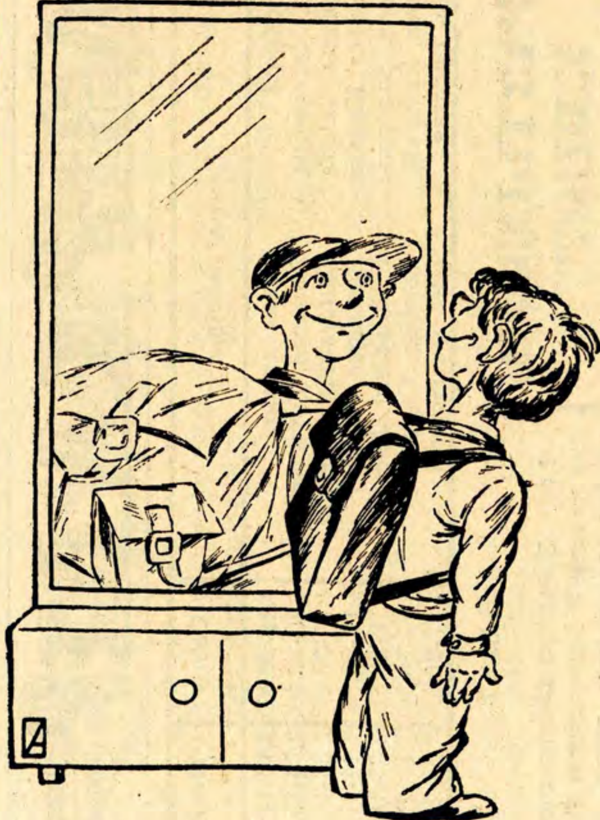
СЛУХАЙЦЕ І СПЯВАЙЦЕ!

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкаму радыё ў суботу 31 мая а 18-ай гадзіне.

ТОЛЬКІ З ТАБОЮ

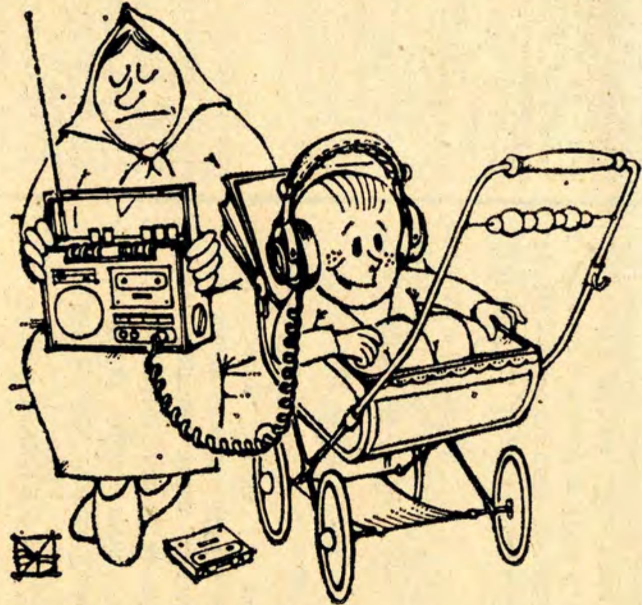
Толькі з табою мне хочацца жыць
Толькі з табою
Радасць і шчасце і гора дзяліць
Толькі з табою. **біс**
Выйсці у поле, дзе нівы шумяць
Там над ракою
Першую зорку у небе спаткаць
Толькі з табою. **біс**

Рэнняй часінай к табе я лячу
Позняй парою.
Толькі табе прыглядзецца хачу
Сэрцам, душою. **біс**
І не так страшна ісці па пуці
Будзе з табою
І так ісці неразлучна ў жыцці
Толькі з табою. **біс**

Апошні ўрок.

— Зноў ты тую ж касету паставіла!

АДКАЗАЎ

— Як табе не сорамна хадзіць з такімі бруднымі вушамі?!

— А што ж мне рабіць, мама, калі ў мяне няма іншых?

ПАЗАЙЗДРОСЦІЎ

— Добра жыве! — зайздросціць Андрэйка, выйшаўшы ад лекара-гарлавіка.

— Чаму?

— Пускае люстэркам „зайчыкі", а ўсе толькі раты разяўляюць.

ЗАДАВОЛІЎСЯ

Максімка ўважліва разглядае немаўля ў калысцы.

— Мама, і я такім быў?

— Дакладненька.

— Вось накатаўся.

УДАКЛАДНІЎ

Выйшла маці пагуляць з пяцігадовым Петрыкам, які адзеў купленыя бацькам боткі, ды й сустрэла ў парку знаёмую. Разгаварыліся.

— Які сімпатычны ў цябе сыночак, — пачала аглядаць знаёмая малога з ног да галавы. — Зусім як мама. Усё ў яго твае: і бровы, і вочы, і губы. Нічога бацькавага няма.

— А боткі?! — разгневаўся хлопчык на няўважлівую цётку.

ВЫТЛУМАЧЫЎ

— Ты чаму не ясі, Міколка? — пытае маці маленькага сына. — Толькі што сказаў, што галодны, быццам воўк!

— А ты калі-небудзь бачыла ваўка, які есць моркву?

Які духоўны ўздым! Пісьменнікаў зрабілася больш, чым чытачоў, паляўнічых — больш, чым зайцоў, а рыбакоў — больш, чым рыбы.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Мама, вы ідзеце да цёткі Марыі?

— Пайду, даведаюся, што піша яе Паўлуша з арміі.

— Не хадзіце, бо цёткі Марыі няма дома.

— А дзе ж яна?

— Казала бабуля Макарыха, што Паўлуша атрымаў медаль, і цётка Марыя зараз у сёмым небе.

*

Джон наведаў у бальніцы настаўніцу. Потым у класе расказвае сябрам:

— Становішча безнадзейнае. Заўтра яна прыйдзе ў школу.

*

Пастар — хлопчыку:

— Ты молішся перад ядой?

— Не. Мая маці добра варыць.

ТРАПНЫ АДКАЗ

Спражэнне дзеясловаў
Настаўнік растлумачваў.
На ўроку ж вучань Вова
Рашаў красворд-задачу.
Спытаў яго настаўнік:
— Які то будзе час:
Я сплю, ты спіш, ён спіць?..
— Ноч, — Вовін быў адказ.

Міхась Гарнак

ЗНОЎ ДВОЙКА

Тата з мамай схіліліся над вучнёўскім сшыткам з запачанымі тварамі. Іх сындругакласнік хадзіў уздуперад па пакоі і аналізаваў услых:

— Ваш варыянт рашэння задачкі адхіляецца. Мама не зусім дакладна перадала ўмову. Значыць, у цябе, тата, ход думкі памылковы.

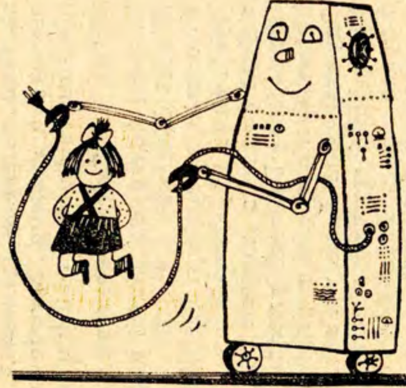
— А калі так паспрабаваць, сынок?.. — з надзеяй прапанаваў тата новы варыянт рашэння і выцер узмакрэлы лоб.

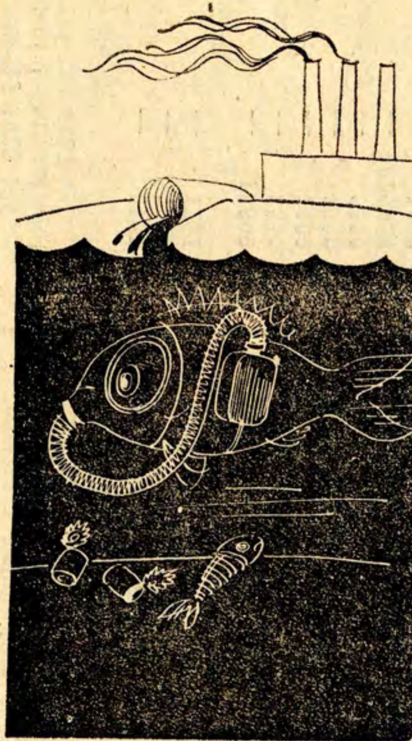
Сын нахмурыў бровы і зноў стаў мераць пакой крокамі зусім па-даросламу. Дайшоўшы да сцяны, ён па-вайсковаму павярнуўся на сто восемдзесят градусаў і сумна сказаў:

— Чуе маё сэрца: заўтра зноў будзе двойка...

Першыя крокі ў спорце.

Курёзы

„ПРАФЕСАРКІ"

Пару год таму назад для выпускніц і старшакласніц шатландскага горада Глазга былі арганізаваны спецыяльныя лекцыі, чытаць якія запрасілі... прастытутак. Выклікана гэта тым, што шмат дзяўчат пасля заканчэння школы папаўняюць рады служанак прадажнага „кахання".

Але ўключэнне „прафесіяналак" да выхавання школьніц зусім не азначае, як вы падумалі, што ім перадаюцца фаховыя навыкі ды сакрэты „найстарэйшай прафесіі". Справа ў тым, што, раней як папоўніць вышэйзгаданыя рады, выпускніцы мясцовых школ папаўняюць лавы беспрацоўных жанчын. І з кожным годам працэнт іх у гэтых лавах усё ўзрастае. Вось жа, зняверыўшыся ў магчымасці знайсці працу, абы зарабіць на кавалак хлеба, дзяўчаты ідуць на панель.

Бацькам горада, як пісала газета „Абсерватар" не застаецца нічога іншага рабіць, як уключыць у барацьбу з прастытуцыяй саміх прастытутак: спасылаючыся на ўласны вопыт, яны намагаюцца ў сваіх лекцыях адмовіць маладых ісці іхняй дарогай.

Спачатку на планеце знікнуць белыя плямы, потым — зялёныя.